

Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Kar

Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrárgazdaságtani Tanszék

A kóbor ebek kérdésköre Magyarországon

Stray dogs: current issues and problems in

Hungary

Készítette: Törőcsik Szilvia

Témavezető: Dr. Ózsvári László

tanszékvezető egyetemi docens

Budapest

2011

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
2. A kóbor ebekkel kapcsolatos jogszabályi háttér	4
2.1 Az állattartó kötelessége	4
2.2 Az állatvédelem szankciórendszere	5
2.3 A kóbor állatokkal kapcsolatos jogszabályi háttér	10
2.4 Az állatok nyilvántartása	10
2.5 A kóbor állatok elhelyezése	11
2.5.1 Állatotthonok	11
2.5.2 Gyepmesteri telep	12
2.5.3 Az állat életének kioltása	13
2.6 Pénzügyi fedezet.....	13
3. A kóbor ebek állat- és közegészségügyi jelentősége.....	15
3.1. Veszettség	15
3.2 Egyéb jelentős kórokozók.....	19
3.3 Kártétel a vadállományban	21
4. A kóbor ebek számának csökkentését célzó intézkedések.....	25
4.1 A tartós megjelölés szükségessége	25
<i>A mikrochip</i>	25
4.2. A Magyar Állatvédő és Természetbarát Szövetség javaslatai a kóbor állatokra vonatkozó kormányrendelet előkészítéséhez.....	27
4.2.1. Ivartalanítás.....	28
4.2.2. Pénzügyi tények	28
4.2.3. Tartalmi tények	28
4.2.4. Az ebadó lehetséges működési rendszere	28
4.2.5. Várható pozitív hatások	29
4.2.6. Várható nehézségek	29

4.2.7. A programban érintettek feladatai.....	30
4.2.8. A kaliforniai modell.....	30
4.3. Kormányelőterjesztés az ebrendészeti hozzájárulásról	31
5. Egy gyepmesteri telep működésének bemutatása - Illatos úti telep.....	36
5.1 A Telep feladatai.....	36
5.2 A Telep működésének részletes szabályozása	37
5.3 A fertőző betegségek elleni védekezés	38
5.4. A Telep tevékenységének megítélése	39
6. A nyíregyházi állatvédő szervezetek bemutatása	41
6.1. Állatbarát Alapítvány.....	41
6.2. Pets' Care Állatvédő Segélyegyesület.....	43
7. Következtetések, javaslatok	46
8. Összefoglalás.....	49
9. Summary	50
10. Irodalomjegyzék.....	51
11. Köszönetnyilvánítás	53
Mellékletek.....	54

1. Bevezetés

Magyarországon a gazdátlan ebek száma igen magas. A kóbor ebek számos problémát okozhatnak, kiemelten fontos közegészségügyi jelentőségük. Az utcára kitett, gazdátlan ebekért felelős tulajdonosok számára a kutya nem képvisel értéket. Velük szemben állnak az „állatvédők”, akik érző lénynek tekintenek minden ebet. Ez azt eredményezi, hogy az egyik fél hibájából folyamatosan hízik a kóbor kutya állomány, de ezt a populációt nem tudja a másik fél hatékonyan apasztani. Eme egyenlőtlenség miatt válik szükségessé a felesleges ebek kiirtása, ami az egyre fejlődő állatvédelmi szemlélet miatt mára már nem elfogadott megoldás. Szerencsére növekszik az igény a felelős állattartásra, mely alapot teremt a változtatásra. Egymás után alakulnak szervezetek, egyesületek, melyeknek munkája, ereje összefogás és egyet nem értés híján felaprózódik, nem segíti a közös céljaik elérését. Ebben a helyzetben szükségesnek érzem egy egységes rendszer létrehozását, melynek elengedhetetlen része a jelenlegi állapot feltérképezése, ami kutatómunkám célja.

Első lépésként meg kell ismernünk a hatályos jogszabályokat, majd a különböző szervezetek egyedi álláspontjait. A szabályozás képezi az egységes rendszer alapját, ennek megfelelően kívánom áttekinteni az állat tartására vonatkozó jogszabályokat, majd ezt követően egy ideiglenesen vagy véglegesen gazdátlanná vált eb lehetséges sorsát. Az emberi tényezőre irányítva a figyelmet megvizsgálom, milyen szankciók érhetik azt a személyt, aki nem a jó gazda gondosságával jár el az állattartás során. Végezetül azt kívánom áttekinteni, milyen lépések valósultak meg eddig, milyen lehetőségek, modellek állnak rendelkezésre, illetve mit gondolnak az ügyben érintett felek olyan lehetőségekről, mint a mikrochip, az ivartalanítás, avagy az állatvédelmi hozzájárulás bevezetése.

Számomra azért érdekes ez a téma, mert állatorvosként legfőbb célunk az állatok segítése. Ezt a célt minél szélesebb körű ismeretek elsajátításával tudjuk csak szolgálni. Saját kutyám is menhelyről származik, így személyes pozitív tapasztalataim is az örökbefogadás mellett szólnak.

A téma bőséges irodalommal rendelkezik, számos forrásból lehet véleményeket, állásfoglalásokat találni. Szinte minden szervezet összeállította saját ismeretterjesztő anyagait, ötleteit, ennek ellenére a konkrétumok terén hiányosságok mutatkoznak. Nincsenek statisztikák a kóbor ebek mennyiségét illetően, így csak becslésekre lehet hagyatkozni. A becslült adatok pedig nem nyújtanak alapot a helyzet pontos feltérképezéséhez.

2. A kóbor ebekkel kapcsolatos jogszabályi háttér

Az állatok védelmének gyakorlati kivitelezése két ponton nyugszik, az erkölcsi szempontok megalapozása a felelős állattartás elengedhetetlen tényezője. Az erkölcsi normák külső erő hatására nem betartathatóak, így fejlesztésére hatékony eszköz a szemléletformálás. A másik tényező az állatvédelmi szempontú jogalkotás, jelenleg az elsődleges jogforrás az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény és az ezt kiegészítő, a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. Kormányrendelet.

2.1 Az állattartó kötelessége

A Magyar Köztársaság tevékenyen részt kíván venni az állatok védelmében és kíméletében, annak tudtában, hogy jó közérzetük az ember erkölcsi kötelessége, valamint elismerve az állatok emberiség számára nyújtott értékét. Az állatok kíméléséről és védelméről szóló törvény célja elősegíteni az állatok védelmét, az emberek felelősségtudatának fokozása és alapvető szabályok meghatározása révén. A törvény hatálya kiterjed többek között a kedvtelésből tartott állatokra, a veszélyes állatokra és a háziasított állatok gazdátlan egyedeire is. A törvény meghatározza az állattartó, az állat károsításának, az állatkínzásnak a fogalmát.

Az Állatvédelmi törvény a helyes bánásmód kialakítása érdekében kitér a **jó gazda gondosságának fogalmára**, mely „az az emberi tevékenység, amely arra irányul, hogy az állat számára olyan életkörülményeket biztosítson, amely annak fajára, fajtájára és nemére, korára jellemző fizikai, élettani, tenyésztési és etológiai sajátosságainak, egészségi állapotának megfelel, tartási, takarmányozási igényeit kielégíti.”

Ezek szerint, aki állatot vesz magához köteles arról gondoskodni, de mi történik akkor, ha a tulajdonos bármilyen oknál fogva nem tudja tovább tartani állatát? Sajnos ilyenkor nem ritkán az utcára kerülnek a gazdátlan ebek, macskák, vagy nem kielégítő körülmények között tartják őket tovább. De egy élőlényről való gondoskodás felelősséggel jár, az alapvető igények biztosítása elengedhetetlen.

Az állattartó kötelezettségei az állat tartására és a vele való bánásmódra vonatkozóan, hogy az állattartónak rendelkeznie kell a kötelező immunizálására és az állat azonosítására vonatkozó adatokkal, amennyiben az állat új tulajdonoshoz kerül, a szükséges ismeretekről tájékoztatni kell.

Az állatok számára a táplálékot az adott fajnak, az egyed korának és életteni állapotának megfelelő minőségben, mennyiségben kell biztosítani. Az állatot úgy kell tartani, hogy az lehetővé tegye annak természetes viselkedését és biztosítani kell a megfelelő mozgásigényét.

A 41/2010. r. értelmében tilos ebet 10 m²-nél kisebb területen, valamint tartósan 4 m-nél rövidebb eszközzel kikötve tartani. Ebek csoportos tartása esetén legalább 6 m² akadálytalanul használható területet kell biztosítani. Ezen rendelkezések alól az állatmenhelyek kivételt képeznek.

Az állat védelmének általános szabályai szerint az ember környezetében tartott állat, valamint a veszélyes állat tulajdonjogával, tartásával felhagyni nem szabad, az állat elűzése, elhagyása vagy kitétele tilos.

Az Állatvédelmi törvény értelmében állatot kitenni tilos, azonban napjainkban egyre több a kóbor állat, egyes becslések szerint 2009-ben országszerte 52 regisztrált állatmenhely és 86 gyepmesteri telep működött. Az állatotthonokban közel 6000-7000 állat él, de pontos nyilvántartás nincs, mint ahogy a kóbor ebek szára vonatkozóan sincsenek pontos adatok. Becslések szerint milliós nagyságrendű lehet a számuk, egyes források kétmillió gazdátlan ebet valószínűsítene. Ezen ebeknek csak a töredéke kerül állatotthonba, a többiek mostoha körülmények között élnek mindennapjaikat. Az állatotthonok kapacitásukat meghaladva működnek, bővítésük, fejlesztésük hasznos lenne, de a korlátozott anyagi források miatt ez nem lehetséges. Nem is lenne cél a gazdátlan ebek számának növelése, a rehabilitáció és az utánpótlás csökkentése hozhat végső megoldást. 2004-től az Állatvédelmi törvény megszegéséért a Büntető Törvénykönyv módosítása nyomán akár 3 év szabadságvesztés is járhat, még sincs ennek a rendelkezésnek elégséges visszatartó ereje a társadalom szemében (Temesváry, 2009).

2.2 Az állatvédelem szankciórendszere

Az Állatvédelmi törvény és végrehajtási rendeletei megteremtették a jogi alapot a hatóságok eljárásához és a büntetések kiszabásához. Az állatkínzás és az Állatvédelmi törvény megszegésének szankcionálása összhangban van az elkövetett bűncselekmény súlyosságával és a társadalomra való veszélyességével. Ennek függvényében eshet büntetőjogi beszámítás és szabálysértés tényállásának körébe is. A bűncselekmény súlyosabb beszámítás alá esik. „A szabálysértés az a jogellenes tevékenységben vagy mulasztásban megnyilvánuló magatartás, amelyet törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati rendelet szabálysértésnek nyilvánít, és amelynek elkövetőit meghatározott joghátrány fenyegeti.” Ilyen országos illetékességű

szabálysértési tényállás jelenleg a magyar jogban állatvédelmi témában nem található, helyette az állatvédelmi bírság került bevezetésre (Vetter et al., 2010).

Amennyiben az állattartó megszegi az állatvédelmi törvényt, állatvédelmi bírsággal sújtható. Az **állatvédelmi bírságról** szóló 244/1998. számú Kormányrendelet értelmében: „Aki tevékenységével, vagy mulasztásával az állatok védelmére és kíméletére vonatkozó jogszabály rendelkezését, vagy hatósági határozat előírásait megsérti – magatartásának súlyához, ismétlődéséhez igazodó – állatvédelmi bírságot köteles fizetni”. A bírságot kiszabhatja az illetékes jegyző, az illetékes Kormányhivatal, valamint a természetvédelmi hatóság. A bírság kiszabását állatvédelmi szervezet is kezdeményezheti, összege ötezer forinttól százötvenezer forintig terjedhet.

A bírság többek között kiszabható azzal szemben, aki az ember környezetében tartott állat tulajdonjogával, tartásával felhagy, illetőleg állatot elűz, elhagy vagy kitesz. Állatotthonok vonatkozásában az előírt állatvédelmi követelményeket nem, vagy nem megfelelően teljesíti, illetve működésükhöz nem szerzi be a szükséges hatósági engedélyt.

Az **állatvédelmi hozzájárulást** meghatározott termékek után kell fizetni. Az előírás megszegésének súlyosságához igazodva a hiányosságok pótlására és kijavítására is kötelezhető az érintett személy a bírság kifizetése mellett vagy helyett. A bírságot az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv szabja ki, melyet a jogszerűtlen állapot fennállásának szegszüntétől számított öt éven belül van lehetősége érvényesíteni. Amennyiben a tudomásszerzést követő egy éven belül nem történt meg a bírság kiszabása, úgy a későbbiekben már erre nincs lehetősége a felelős szervnek. A bírság megfizetésének ténye nem mentesít más jogkövetkezmények alól. A bírság kiszabásának és felhasználásának módját rendeletben állapítja meg a Kormány.

Azonban ezekkel a szankciókkal még nem oldódott meg a kóbor ebek és a nem megfelelően tartott állatok sorsa. A kóbor ebeket valahol el kell helyezni, tartásuknak anyagi vonzatát fedezni kell. Ennek fedezésére hivatott egyrészt az állatvédelmi bírság, mely az azt kiszabó szerv bevételét képezi, amelyet kizárólag az állatvédelemmel kapcsolatos kiadási többletének fedezéseként lehet felhasználni. Továbbá a befolyt összeget elkülönítetten és ellenőrizhetően kell kezelni.

Az Állatvédelmi törvény végrehajtási rendeletei rendelkeznek arról is, hogy a jogszabályok előírásainak ellenőrzése milyen gyakorisággal történjen, azokat ki végezze, továbbá az adatokat hogyan kell kezelni. A Kormányhivatalok Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi igazgatóságai évente hozzávetőleg 5000–20.000 helyszíni állatjóléti szemlét végeznek. A gyepmesteri telepeket nagyon szigorúan ellenőrzik a hatóságok; minden esztendőben hozzávetőlegesen kétszer történik helyszíni ellenőrzés a telepeken. Bírságot az

igazgatóságok mintegy félszáz esetben vetettek ki évente és többször alkalmaztak figyelmeztetést is. Figyelmeztetéssel nem élhetnének, mivel az állatvédelmi bírságról szóló Kormányrendelet a jogsértőkkel szemben egyedül állatvédelmi bírság kiszabásáról rendelkezik (Vetter et al., 2010).

Amennyiben az enyhébb joghátrány nem elégséges, **büntetőjogi szabályozásra** kerül sor.

A Büntető Törvénykönyv megkülönböztet:

- főbüntetéseket,
- mellékbüntetéseket,
- intézkedések körét,
- önálló Büntető Törvénykönyvi intézkedéseket.

A főbüntetések közé tartozik a szabadságvesztés, a közérdekű munka és a pénzbüntetés. Mellékbüntetések a különböző jogfosztások. 2004-ig a Büntető Törvénykönyv nem tartalmazta az állatkínzást, addig csak szabálysértésként tartották számon, így ma már a súlyosabb esetek bűncselekménynek nyilvánulnak. A Büntető Törvénykönyv az állatkínzás tényállását a közrend elleni bűncselekményekről szóló fejezetben belül, a közbiztonság elleni bűncselekmények cím alatt szabályozza. A kiszabott büntetés összhangban van a társadalomra való veszélyességgel és a bűncselekmény súlyosságával (Vetter et al., 2010).

2.2.1 Szankciók kiszabása a gyakorlatban

Szabadságvesztés

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (BvOP) tájékoztatása szerint 2010 áprilisában huszonhét olyan fogvatartott volt büntetés-végrehajtási intézetben, akiknél ügynevezett „kapcsolódó bűncselekményként” szerepel állatkínzás. Ez azt jelenti, hogy az elkövető előzetes letartóztatását, valamint szabadságvesztés büntetését más, egyéb bűncselekmények elkövetése miatt tölti, de az elkövetett bűncselekmények között az állatkínzás is szerepel. Ezen nyilvántartásban jelenleg kettő, „jellemző bűncselekmény: állatkínzás” bűncselekményű fogvatartott szerepel, ezek közül egy fő előzetes letartóztatásban van, egy fő pedig szabadságvesztés büntetését tölti (Vetter et al., 2010)

Közérdekű munka

A magyar Btk. szerint a közérdekű munka nem állandó munka, hanem az elítéltnak a heti pihenőnapján kell ingyenesen elvégeznie legalább hat óra időtartamú, a részére kijelölt munkát. Az elkövető, ha megtagadja a munkavégzést, büntetését szabadságvesztésre változtatják. Jelenleg még nem széles körben elterjedt a gyakorlatban, de jól hasznosítható büntetési forma lehet az állatkínzás szankcionálása terén (Vetter et al., 2010).

Pénzbüntetés

A pénzbüntetés könnyen kiróható és végrehajtható, és gyakorlati szempontból bevételt jelent az államnak, míg a szabadságvesztés kiadást. Nagysága az adott helyzetnek megfelelően változtatható. A jól megválasztott mértékű pénzbüntetésnek lehet komoly bűnisméltést megelőző szerepe, de az erőszakos jellegű bűncselekmények esetében az anyagiaknak gyakran alárendelt a szerepe. Az állatkínzásos ügyekben kiszabott pénzbüntetésekről országos statisztika nem áll rendelkezésre (Vetter et al., 2010).

Önálló büntetőjogi intézkedés: a megrovás

A Btk. szerint megrovásban kell részesíteni azt, akinek cselekménye az elbíráláskor már nem, vagy oly csekély mértékben veszélyes a társadalomra, hogy minden más büntetés vagy intézkedés kiszabása szükségtelen. A megrovás valójában a hatóság rosszállását fejezi ki, és a nem súlyosnak ítélt állatkínzás ügyekben gyakran alkalmazzák (Vetter et al., 2010).

Önálló büntetőjogi intézkedés: a próbára bocsátás

A bíróság a vétség, valamint a háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett miatt a büntetés kiszabását próbaidőre elhalaszthatja, ha a büntetés célja, a megelőzés így is elérhető (Vetter et al., 2010).

Szabálysértési és büntetőjogi intézkedés: az állat elkobzása

„Elkobozni azokat a dolgokat kell, melyeknek elvonása nem vagyoni értékük miatt indokolt, de szorosan kapcsolódnak a bűncselekmény elkövetéséhez. A büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet 89. § 4) bekezdés b) pontja szerint természetvédelmi oltalom alatt álló, vagy nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozó állatot a természetvédelmi hatóságnak, más állatot az élelmiszerlánc-felügyeleti szervnek kell átadni. Az elkobzástól, mint büntetőjogi intézkedéstől el kell tehát határolni a büntetőeljárás során bizonyítási eszközként vizsgálat alá vont állat

bűnjelként való lefoglalását. Mindkét jogintézmény részleteit a „lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról” szóló, a 20/2004. (V.7.) IM-BM-PM együttes rendelettel módosított 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet szabályozza. Ez alapján az állat iratait és a bűncselekmény tárgyát képező élő állatot is le kell foglalni, elhelyezéséről az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv vagy az illetékes nemzeti park köteles gondoskodni. Az állat – díjazás ellenében – civil szervezet őrizetébe és kezelésébe is adható” (Vetter et al., 2010).

Az állatvédelemhez kapcsolódó ténylegesen kiszabott büntetőjogi és egyéb joghátrányok száma Magyarországon alacsony. Ennek számos oka lehet, részben nem kerülnek felfedezésre ezek az esetek, részben a jogalkalmazói hiányosságok miatt. A 2010 eleje óta működő Állatvédelmi Őrszolgálat létrejöttével ezt a hézagot kívánja orvosolni. Az alapítók megfogalmazása szerint az indokolta, hogy túlságosan enyhe ítéletek születnek állatkínzás ügyekben, és még ha a részletes rendőrségi ügyfelderítés meg is történik, ügyészségi-bírószaki szakban megszüntetik az eljárást. Pontos adatok állnak rendelkezésre a rendőrségre érkezett bejelentésekkel kapcsolatban. Az Országos Rendőr-főkapitányság tájékoztatása szerint a 2005-ös adatokhoz viszonyítva 2008-ra majdnem megháromszorozódott az ismertté vált bűncselekmények, és hozzávetőleg három és félszeresére nőtt a vádemelések száma (Vetter et al., 2010).

Mediáció: tevékeny megbánás

A Btk-t módosító 2009. évi LXXX. tv. szerint nem büntethető, aki személy elleni, közlekedési vagy vagyon elleni vétség vagy három évi szabadságveszténél nem súlyosabban büntethető bűntett elkövetését a vádemelésig beismerte, és közvetítői eljárás keretében a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette. A mediáció során az áldozat és a tettes egy közvetítő segítségével megegyezik abban, hogyan tudná az elkövető a tettet mindenki számára „jóvátenni”. A tevékeny megbánást állatkínzás esetében alkalmazni csak közvetetten lehetne, hiszen ebben az esetben a tényleges áldozat, az állat nem szerepelhetne sértett félként, mivel nem jogalany, hanem az elkövetés tárgya. A sértett fél ilyenkor a tulajdonos vagy a társadalom (annak nevében egy állatvédő ombudsman) lehetne.

Vetter és munkatársai állásfoglalása alapján a szankciórendszer hatékony működésének egyik leggyengébb pontját képezi az állatok iránti felelősség gyenge volta. A jogi szabályozás a társadalom gondolkodásmódjának változása nélkül nem tudja elérni a kívánt célt. Az ismeretterjesztés és szemléletformálás kiemelt jelentőségű a jövőbeni sikerek szempontjából.

2.3 A kóbor állatokkal kapcsolatos jogszabályi háttér

Az Állatvédelmi törvény szerint a települési és a fővárosi önkormányzatok feladata a település belterületén a kóbor állatok befogása. Amennyiben az így befogott kóbor állat tulajdonosa 15 napon belül nem válik ismertté, az állam tulajdonába kerül. Az állat tulajdonjogának átruházásáról és a végleges elhelyezéséről az állatvédelmi hatóság gondoskodik. Ennek eredménytelensége esetén az állat életét a megengedett módon ki lehet oltani. Amennyiben az állat tulajdonosa ismertté válik, köteles az állatot visszavenni és a befogásával és elhelyezésével kapcsolatos költségeket megtéríteni. Ha a tulajdonos az állatot nem veszi vissza az állatvédelmi hatóság gondoskodik az állat végleges elhelyezéséről. Ha az állat elhelyezése csak rendszeres költségráfördítással oldható meg a korábbi tulajdonos legfeljebb 12 hónapra jutó költség fizetésére kötelezhető.

2.4 Az állatok nyilvántartása

A továbbiakban felvetődik a kérdés, hogy a törvény adta lehetőségek betartatása milyen módon lehetséges. Egy kóbor eb tulajdonosának felkutatása az állat biztos egyedi azonosítása, vagy egy jól működő országos adatbázis megléte nélkül nem lehetséges. Erre kínál megoldást a 41/2010. rendelet állatforgalmazásról szóló része, mely kimondja, hogy ebet forgalmazni, illetve tulajdonjogát forgalmazásnak nem minősülő más módon átruházni 2010. július 1-től kizárólag az állatot azonosító elektronikus transzponderrel történő megjelölése után lehet.

A települési önkormányzat jegyzőjének a hatáskörébe tartozik az állatok nyilvántartása, de a 245/1998 Kormányrendelet csak a veszélyes állatokkal kapcsolatos nyilvántartási kötelezettségről rendelkezik, illetve a jegyzőnek az állatok védelmével kapcsolatos feladatköréről.

2.5 A kóbor állatok elhelyezése

Ha az állat tulajdonosának felkutatása eredménytelen, átmenetileg vagy véglegesen megfelelő létesítményben kell elhelyezni. Elhelyezésük legtöbbször gyepmesteri telepen történik, minden polgármesteri hivatalnak gyepmestert kell alkalmazni az kóbor állatok befogására. Az állatok elhelyezése történhet gyepmesteri telepen és állatotthonban is. Az állatotthon magába foglalja az állatmenhely és állatpanzió fogalmát. A továbbiakban ezek jogi hátterének részletes ismertetése következik.

2.5.1 Állatotthonok

Az **állatmenhely** a törvény értelmében a kóbor állatok elhelyezése céljából működtetett intézmény. Ezen szolgáltatás ideiglenes vagy állandó és ellenszolgáltatás nélküli. Az elkobzott vagy ideiglenes megfigyelés alatt tartott állatok nem menhelyen kerülnek elhelyezésre. Ezzel szemben az **állatpanzió** díjazás ellenében és meghatározott időre szólóan vállalja az állat megőrzését. Továbbá a jó gazda gondosságával jár el az állat ellátása során, felelősséget vállalva az állat és környezete biztonságáért. Az állatpanzió és állatmenhely létesítésének és fenntartásának általános szabályai szerint létesítésük engedélyezését és szolgáltatójának nyilvántartásba vételét az állatvédelmi hatóság végzi. A létesítéshez szükséges engedély megszerzésének feltétele az állattartás jogszabályban meghatározott feltételeinek tartós és folyamatos biztosítása. Szükséges a rendszeres állatorvosi ellátás biztosítása és az állatotthon vezetőjének megfelelő szakirányú végzettsége. Az állatotthon működése során nem zavarhatja a környéken lakók nyugalomát. A törvény szerint állatmenhely csak akkor létesíthető, ha biztosított annak tartós működtetéséhez szükséges vagyoni fedezet. Az állami feladatok ellátásának pénzügyi forrásai származhatnak a központi költségvetés állatvédelmi célra elkülönített forrásából, az állatvédelmi bírság és hozzájárulás során befolyt összegekből (1998.évi XXVIII. tv.).

Az állatotthonok létesítését kezdeményezheti természetes és jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet az állatkert és az állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának együttes szabályairól szóló 3/2001. milyen rendelet alapján. A létesítéshez szükséges működési engedély, melynek kérelméhez csatolni kell a tulajdonos és a

vezető adatait, a felelős személy adatait, valamint a képesítését igazoló dokumentumokat. A telephely adatait, az állat-egészségügyi ellátást biztosító állatorvos nyilatkozatát is be kell nyújtani. Nem kizárólagosan önkormányzati tulajdonban levő állatotthon esetén igazolást is csatolni kell arról, hogy a tartós működtetéshez szükséges vagyoni fedezet folyamatosan rendelkezésre áll.

Az engedélykérelemhez mellékelni kell a „Működési szabályzatot” és a „Felszámolási tervet”.

A Működési szabályzatnak tartalmaznia kell az elhelyezés módját és az elhelyezhető egyedszámot fajonkénti bontásban. A beérkező állatok beléptetési rendjét, az ott tartózkodó állatokról naprakész nyilvántartás vezetésének módját. Az állatok ellátásának, gondozásának folyamatát, az ivartalanítás és az euthánázia lehetőségét, az elhullott állatok tetemének további kezelésének rendjét is tartalmaznia kell. Továbbá az állatok etetésének, itatásának módját, a mozgásigény biztosításának lehetőségét, az állatorvosi ellátás biztosítását, a tartási hely tisztításának, fertőtlenítésének módját és az ehhez szükséges anyagok nyilvántartását is magába kell foglalnia. Állatmenhely esetén ki kell térni az új gazda keresésének módjára, az örökbeadás folyamatára és annak ellenőrzésének folyamatára. Veszélyes állatok elhelyezésének módját külön meg kell határozni.

Az állatotthon adatszolgáltatási kötelezettségének is eleget kell tennie. Az állatvédelmi hatóság folyamatosan ellenőrzi és ötévenként felülvizsgálja az állatotthon működését, az esetlegesen talált hiányosságok pótlására kötelezheti az állatotthont, a felülvizsgálat eredményétől függően, akár be is zárathatja.

Állatvédelmi hatóságként és szolgáltatás felügyeletét ellátó hatóságként állatotthonok tekintetében az otthon tervezett helye szerinti illetékes települési, a fővárosban a kerületi önkormányzati jegyző jár el a 344/2006. (XII. 23.) rendelet szerint.

2.5.2 Gyepmesteri telep

A 41/1997. (V.27.) FM rendelet (a továbbiakban: **Állat-egészségügyi Szabályzat**) rendelkezik a gyepmesteri telepek létesítéséről és üzemeltetéséről. Mivel ezen intézményeknek fertőzést közvetítő és fenntartó szerepük lehet, létesítésükhöz és működtetésükhöz előzetes szakhatósági hozzájárulás szükséges. A telep padozatának, nyílászáróinak, oldalfalainak könnyen tisztíthatóaknak és fertőtleníthetőeknek kell lenniük. Gondoskodni kell a beteg és betegségre gyanús állatok megfelelő elkülönítéséről. A telepen elhelyezett állatoknak veszettség

elleni védőoltásban kell részesülniük. Ugyanazon ketrecben csak azonos ivarú egyedek tarthatóak, kivéve a szoptató anyaállat és kölykei. A hatékony és megfelelő gyakoriságú fertőtlenítésről gondoskodni kell. A telepen végzett állatorvosi tevékenységről naplót kell vezetni.

A rendelet értelmében a **gyepmesteri telepekre** vonatkozó szabályozás megállapítja, hogy a gyepmesteri telepet el kell látni az állathullák kezeléséhez, feldolgozásához szükséges helyiséggel. A gyepmesteri telepen rendelkezésre kell állnia az állatok leöléséhez, a hullák lebőrözéséhez és a boncoláshoz szükséges eszközöknek. Minden városban gyepmestert kell alkalmazni, akit a polgármesteri hivatal alkalmaz. A gyepmester feladatai a polgármesteri hivatal felhívására minden állathullának késedelem nélkül történő kiszállítása a gyepmesteri telepre, majd a megfelelő módon ártalmatlanná tétele. Ezen túl az elrendelt állatleölések végrehajtása, a kóbor állatok befogása is a gyepmester feladatkörét képezi. A gyepmesteri telep állategészségügyi felügyeletét a hatósági állatorvos látja el.

2.5.3 Az állat életének kioltása

Az állat életének megengedett módon való kioltása során törekedni kell annak gyorsaságára, szakszerűségére és a lehető legkevesebb szenvedést okozzon az állat számára. Az állat életét elfogadható ok vagy körülmény nélkül kioltani nem szabad. Elfogadható ok a fertőző betegségek elleni védekezés, az állományszabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, sérülés és a másképp el nem hárítható támadás.

Az Állatvédelmi törvény záró rendelkezésében kijelenti, hogy a hatóság köteles az állat életének fájdalom nélküli kioltásáról gondoskodni többek között, ha az állat tartója ismeretlen. A felmerült igazolt költségeket az állattartó köteles megtéríteni.

2.6 Pénzügyi fedezet

A jogszabályi háttér nem elég a sikeres változtatásokhoz, azokat végre is kell hajtani, ami anyagi fedezet nélkül nem lehetséges. A pénzügyi háttér megteremtése ígérkezik az egyik leggyengébb láncszemnek, e nélkül a legkorszerűbb szabályozás sem hajtható végre, nem érheti el a célját. Az állatvédelmi törvény az állatvédelmi és az önkormányzati feladatok támogatásának állami pénzügyi fedezeteként az alábbi forrásokat jelöli meg:

- a központi költségvetésben állatvédelemre előirányzott pénzüsszegek,
- az állatvédelmi hozzájárulás,
- az állatvédelmi bírság.

Ezekon kívül az Európai Unió és a Világbank is nyújthat támogatásokat. Mivel a legnagyobb hányadát a rendelkezésre álló pénznek a **központi költségvetés** által jóváhagyott összeg biztosítaná, igen nagy hiányosságokkal küzd a rendszer, mivel a költségvetés forrásai szűkösek, így Magyarországon az állatvédelemre kevés állami pénz áll rendelkezésre. A támogatások bővítése nem csak az állatok és az ember viszonyának javítása miatt fontos, de ezen túl Magyarországot a nemzetközi egyezmények és uniós előírások is kötelezik a megfelelő lépésekre. A civil állatvédő szervezetek erőfeszítéseket tesznek annak céljából, hogy az állatvédelem külön jelenjen meg a költségvetésben. Az állam számos feladatot hárított az önkormányzatokra, de a megvalósításukhoz szükséges fedezetet nem biztosította. Így még inkább felaprózódnak a feladatok és megoldásuk egyre távolabbinak tűnik.

Az **állatvédelmi hozzájárulás** olyan termékek árába beépülő finanszírozási eszköz, amely az állatvédelmet veszélyeztető termék előállítója, forgalmazója köteles fizetni. Ezen termékek körét az állatvédelmi törvényben szabályozott, meghatározott termékek esetében lehet érvényesíteni, de nagymértékben kidolgozatlan ez a rendszer.

3. A kóbor ebek állat- és közegészségügyi jelentősége

A kóbor állatok vakcinázása és parazitaellenes kezelése nem történik meg rendszeresen. Egymással és vadon élő állatokkal találkozva könnyen tarthatnak fenn fertőzéseket, amit aztán továbbadnak embereknek és állatoknak egyaránt.

3.1. Veszetttség

A veszetttség minden melegvérű állatot képes megbetegíteni, ebből következik, hogy az emberre is veszélyes. Zoonózisnak olyan fertőző betegségeket nevezünk, amelyek állatról emberre, vagy emberről állatra képesek áttérjedni. A gazdátlan ebek esetében kiemelt fontosságú a veszetttséggel való fertőződés kérdése, mivel ezek az egyedek kontroll nélkül léphetnek kapcsolatba vadon élő húsevőkkel, továbbá nem biztosított a rendszeres immunizálásuk a vírus ellen. 2010-ben 11 igazoltan veszett állatot regisztráltak Magyarországon. A 11 igazolt esetből 9 róka, 1 denevér és 1 kutya volt. A kóbor ebek rendszeres veszetttség elleni immunizálása nem megoldott és gyakrabban találkozhatnak életmódjuk miatt rókákkal és denevérekkel. Továbbá közvetíthetik a kórokozót az erdei környezetből a városi ebek felé. Tehát megteremtik a szilvaticus és urbánus veszetttség közötti kapcsolatot (Országos Epidemiológiai Központ, 2011).

A veszetttséggel szembeni védekezés jogi szabályozása

A veszetttség kérdésével a 164/2008. (XII. 20.) FVM r. foglalkozik részletesen. Meghatározza az alapfogalmakat, melyek ismerete nélkülözhetetlen az esetleges intézkedések szempontjából. Ennek értelmében:

- **Veszett állat** az az egyed, amelynél a laboratóriumi vizsgálat a veszetttséget kétséget kizáró módon megállapította.

- **Veszetttségre gyanús állat**, amely a veszetttség tüneteit mutatja; tünetmentes, de veszetttségre gyanús állat marta meg; természetellenesen viselkedő vagy embert támadó vadon élő emlős.

- **Veszetttség fertőzöttségére gyanús állat**, amely veszett vagy veszetttségre gyanús állattal érintkezett vagy érintkezhetett 90 napon belül.

- **Veszettség szempontjából aggályos állat**, amely az előző kategóriákba nem tartozó, embert támadó vagy megmaró emlősállat, illetve eb, ha életkorára kötelező veszettség elleni védőoltásban nem részesült.

A betegség megelőzése szempontjából lényeges a lakosság felvilágosítása, az ebtartóknak tisztában kell lenniük a vírus terjedésének lehetőségeivel és ennek megelőzését célzó kötelezettségekkel. A nem vadonélő állatok esetében a **tulajdonos köteles** a magánállatorvosnak bejelenteni, ha az eb a három hónapos kort elérte, elhullott vagy elkóborolt, új tulajdonoshoz került, az új tulajdonosnak az új helyen kell bejelentkeznie. Az ebtartó köteles minden 3 hónaposnál idősebb ebet veszettség ellen beoltatni saját költségén 3 hónapos kor elérése után 30 napon belül, majd az első oltást követően 6 hónapon belül, azt követően évente. Az elvégzett immunizálás bizonyítására köteles az oltási könyvet megőrizni, az oltási könyvet a közterületen az ebre felügyelő magánál tartani, a hatóság felszólítására bemutatni, tulajdon átruházás után az új tulajdonosnak átadni. Amennyiben az oltási könyv megrongálódik vagy elveszik, az oltást végző állatorvostól 8 napon belül pótlást kell kérni. A veszettség elleni védőoltást valamennyi magánállatorvos végezheti. Ha az állatorvos a védőoltással kapcsolatos kötelezettségét megszegi, a kerületi főállatorvos az oltási jogkört korlátozhatja, a határozatot meg kell küldeni a Kamara területi szervének és az önkormányzat jegyzőjének is.

A **magánállatorvos köteles** a megfelelő dokumentáltság céljából az oltás tényét a helyszínen az oltási könyvben igazolni, illetve saját részre nyilvántartást vezetni és azt 5 évig megőrizni. Az igazgatási szolgáltatási díjat beszedni, minden hónap 5-éig az MGSZH számlájára befizetni és az adott hónapban beoltott ebek számát a megyei igazgatóságnak jelenteni.

A magánállatorvos kötelezett január 30-ig a kerületi főállatorvosnak az előző év során beoltott ebekről adatokat küldeni. Az állat-egészségügyi hatóságot vagy a megmaró személy kezelőorvosát a védőoltás megtörténtéről kérésre tájékoztatni. Az MGSZH által kibocsátott öntapadós címkét az oltási könyvbe beragasztani. Az elveszett, megrongálódott oltási könyvet pótolni, a címkét abba is beragasztani.

A kerületi főállatorvos feladata:

- a magánállatorvos tevékenységének ellenőrzése,
- az embert mart, megfigyelés alá helyezett, egyedileg azonosított ebek nyilvántartása,
- szervezett oltás esetén az ebek összevezetését engedélyezni, meghatározni annak helyét, idejét és feltételeit,

- évente összesítő jelentést készíteni, jogsértés esetén jogkövetkezményeket alkalmazni,
- veszettség megállapítása esetén elrendelheti a házimacskák rendszeres, megelőző védőoltását is, az elrendelést hirdetmény útján közzé kell tenni.

Egyéb állatok veszettség elleni megelőző védőoltását az állattartó kérésére és költségére a magánállatorvos elvégezheti. Élelmiszer-termelő állatok védőoltását a következő hónap 5-éig be kell jelenteni a kerületi főállatorvosnak.

Befogott, vásárolt rókákat vagy más vadon élő húsevőket a származás szerint elkülönítve kell elhelyezni és az ebekre vonatkozó szabályok szerint veszettség ellen immunizálni. Az ilyen telepen tartott nem eb húsevőket is évente vakcinázni kell.

A befogott ebek gazdáinak felkutatását minden rendelkezésre álló eszközzel meg kell kísérelni. A befogott eb csak egy évnél nem régebbi oltás igazolása után adható ki. 15 nap után a befogott eb értékesíthető vagy véglegesen elhelyezhető. Védőoltásra csak Magyarországon forgalomba hozatali engedéllyel rendelkező oltóanyag használható. Polivalens vakcina csak olyan állatnak adható, amely monovalens vakcinával már kétfő alkalommal oltva volt. Eb, macska, gazdasági haszonállat, fogságban tartott egyéb állat csak im. vagy sc. adott vakcinával immunizálható. Bemutatás céljára tartott húsevők a kerületi főállatorvos egyedi engedélyével p.o. is immunizálhatók. A kötelező védőoltás alól elvont állatokat a hatósági állatorvos határozata alapján be kell oltani, tulajdonosával szemben bírságot kell kiszabni.

Az immunizálás elvégezhető engedélyezett állat-egészségügyi szolgáltató létesítményben. A tulajdonos kérésre az állat tartási helyén és összevezetve a területileg illetékes Kamara engedélyével. Összevezetési eboltásra csak akkor adható engedély, ha a településen nincs engedélyezett szolgáltató létesítmény, és az ebek száma a tartási helyen történő elvégzést nem teszi lehetővé. Amennyiben a település lélekszáma 5000 fő alatti, és engedélyezett szolgáltató létesítmény működik, a Kamara nem támogatja az összevezetési eboltást. Az összevezetési oltás engedélyezését a magánállatorvosnak kérnie kell és részletes indoklást kell adni. Az összevezetési eboltás szervezésére az a magánállatorvos nyújthat be kérelmet, akinek a területre szóló és a kisállat-gyógyászat végzésre is érvényes működési engedélye van, és aki az adott ügyeleti körben ténylegesen is ügyeletet vállal. Olyan településeken, ahol több állatorvos kíván összevezetési oltást szervezni a Szabályzat szerinti megállapodást a kérelemhez csatolni kell.

A rókák immunizálását szájon át végzik az országos főállatorvos rendelkezése szerint. A csalétek kiszórása rendszerint repülőgépről történik. A kiszórás kezdetétől 14 napig

ebzárlat és legeltetési tilalom van érvényben. A vakcinák kihelyezéséről értesíteni kell piros színű figyelmeztető plakáttal a lakosságot, amennyiben véletlenül ember érintkezett a vakcinával értesíteni kell az ÁNTSZ területi szervét. A vakcinázás hatékonyságát laboratóriumi módszerekkel kell ellenőrizni és minden egyéb okból elhullott állatot vizsgálni kell. A megyék mentessége akkor mondható ki a főállatorvos által, ha évenkénti kétszeres vakcinázás után legalább két veszettségmentes év eltelt.

A betegség leküzdésében az állattartónak, a hatósági állatorvosnak és a kerületi főállatorvosnak vannak kötelezettségei. Az állattartó vagy észlelő köteles a bármilyen okból elhullott rókatetemet és természetellenesen viselkedő rókát bejelenteni. A hatósági állatorvosnak fel kell deríteni az esetleges emberi érintkezést és laboratóriumba vizsgálati anyagot küldeni. A kerületi főállatorvos helyszíni vizsgálatot tart, és meghatározza a szükséges intézkedéseket, ez lehet megfigyelés, vakcinázás és leölés is.

Ebzárlat elrendelése esetén a macskát és kutyát biztonságosan elzárva kell tartani. A kutya tartási helyéről csak pórázon és szájkosárral vihető ki. A településről kutya és macska csak akkor vihető ki, ha érvényes veszettség elleni védőoltást igazolták és az állatorvosi vizsgálat eredménye kedvező. Érvényes védőoltással rendelkező vadászebek, fegyveres erők és testületi szervek ebei, katasztrófamentő ebek, segítő és terápiás ebek, vakvezető kutyák, pásztorebek (csalétek kihelyezése után nem) rendeltetészerű használatuk idejére mentesülnek. A kóborló ebeket be kell fogni, hatósági megfigyelés alá helyezni. Ha veszettség elleni oltottságuk nem állapítható meg, és a megfigyelés nem oldható meg biztonságosan, a kerületi főállatorvos leölésüket rendelheti el.

Minden veszettségre gyanús fogékony állatot vértelen úton le kell ölni, vagy az állattartó kérésére, ha a megfigyelés körülményei aggálytalanok, 90 napig meg kell figyelni. A veszettségre gyanús húsevők csak gyepmesteri telepen vagy arra alkalmas más helyen figyelhetők meg (otthon nem). A tüneteket mutató állatokat naponta, a tünetmenteseket hetente kell megvizsgálni. A veszettségre gyanús állatokat levágni, gyógykezeltetni tilos. A veszettség fertőzöttségére gyanús állatokat 90 napig meg kell figyelni (3 hetente megvizsgálni), húsevőket a tartási helyen elkülönítve, biztonságos elkülönítés hiányában gyepmesteri telepen. A veszettség szempontjából aggályos állatot 14 napra hatósági megfigyelés alá kell vonni a tartási helyén (hetente megvizsgálás), az ebeket mikrochippel meg kell jelölni a tulajdonos költségén, és ha nem volt oltva, a megfigyelés végén vakcinázni kell.

A megfigyelés alatt tartott húsevő és vadon élő állat a tartási helyről nem vihető ki, az egyéb háziállatok a hatósági állatorvos engedélyével munkavégzésre vagy legeltetésre kivihetők.

Ha a megfigyelés alatt a veszettség tünetei jelentkeznek, az állat azonnali leölését kell elrendelni, ill. végrehajtani, vizsgálati anyagot venni és küldeni. Az állattartó köteles a megfigyelt állaton észlelt minden rendellenességet, elhullást, megszökést, embermarást a megfigyelést végző állatorvosnak haladéktalanul jelenteni. A megfigyelésről jegyzőkönyvet kell felvenni, és a főállatorvoshoz eljuttatni. Az állatok leölése után a hullát lebőrözni tilos, a boncolás csak a vizsgálati anyag vételére szorítkozhat. Fertőtleníteni kell az állat elhullása, leölése után a tartási helyet, az állattal kapcsolatba került eszközöket és embereket.

A hatósági állatorvos köteles az ÁNTSZ területi intézetét írásban értesíteni, ha működési területén veszettséget vagy veszettségre gyanút állapít meg, veszett, veszettségre gyanús vagy aggályos állat embert mart. Sérültet ellátó orvos köteles minden ebtől, macskától vagy vadon élő állattól származó sebesülésről az eset helye szerinti hatósági állatorvost haladéktalanul írásban értesíteni a sebesülést okozó állat tartójának nevét és lakcímét feltüntetve. Értesítése esetén a hatósági állatorvos haladéktalanul köteles a szükséges intézkedéseket megtenni.

A betegség kialakulásának megelőzése céljából egyéb állatok és ember oltása post expositio profilaxis (pEp) segítségével lehetséges. Emberek preventív védőoltása háromszor, pEp oltása ötszörös oltássorozattal történik.

3.2 Egyéb jelentős kórokozók

A **szopornyica** a nem vakcinázott kutyáknál előforduló vírusos fertőzés, mely többnyire hevenyen lezajló, főként a légutak és egyéb nyálkahártyák hurutos megbetegedését, valamint idegrendszeri elváltozásokat és néha bőrkiütéseket okozó betegség. Főleg nagy populációban élő, legyengült immunállapotú egyedeket veszélyeztet, így a kóbor ebek körében felbukkanhat, majd fertőzheti nem kóbor társaikat is.

A ***Leptospira canicola*** fő hordozója a kutya, a ***Leptospira icterohaemorrhagiae*** nagyobb számban fordul elő és a Weil-betegséget okozza. A ***L. icterohaemorrhagiae*** fő forrása a patkányvizelet, így széles körben előfordul, megbetegedést okozva kutyában és emberben is egyaránt. Jelenleg főleg import kutyákkal kerül be a hazai populációba, de mivel a harapáson túl a vizelet is fertőzési forrás, természetes vizek fertőzöttsége előfordulhat. A baktérium a sérült bőrön keresztül behatolhat és heveny, lázzal, hányással, hasmenéssel,

sárgasággal kísért betegséget okozhat emberben. Ellene vakcinázással védekezhetünk, melynek beadása ugyan nem kötelező, de a rendszeresen oltott ebek védettek a fertőzéssel szemben. A kóbor ebek vakcinázás hiányában fogékonyak, és ürítik a kórokozót, amitől fertőződhet ember és állat is.

A **brucellózist** okozó *Brucella canis* az emberben enyhe lefolyású, kutyákban azonban súlyos szaporodásbiológiai tüneteket okoz. A baktériumot főleg tenyészállatokkal hurcolják be.

A **tetanuszt** a *Clostridium tetanival* fertőzött ebek harapása közvetítheti, mely generalizált merevgörcsöt okoz, végső soron a légzőizmok bénulása következtében áll be a halál. A kórokozó minden állat harapása során bejuthat a sebbe, így kóbor ebek marása esetén is szükséges védekezni ellene.

A **gümőkórt** okozó *Mycobacterium tuberculosis* átterjedhet a kutyára is belégzés útján vagy a nyálkahártyákon, bőrsérüléseken keresztül. Nálunk nem gyakori, de a humán megbetegedések kapcsán a kutyáknak is közvetítő szerepe lehet.

A kóbor kutyák fertőzöttek lehetnek **Campylobacter** és **Salmonella** fajokkal, közvetíthetik a többi eb és az ember felé is közegészségügyi kockázatot okozva ezzel. Megemlítendő még a *Microsporium canis* nevű gomba, a rüh és szőratkák, bolhák és kullancsfélék, mint közegészségügyileg jelentős paraziták.

A **Toxocara canis** petéje a kutya bélsarával ürül a külvilágba, a kutya szőréről rátapadhatnak az ember kezére. A kisgyerekek játék közben mindent a szájukba vesznek, így a petékkal fertőzött talaj, például játszótéri homok is közvetítő forrás lehet. A peték igen ellenállóak a környezet hatásaival szemben, ez növeli a fertőződés kockázatát. Az ember bélcsatornájába bejutott petékből kikelnek a lárvák, a bélfalon keresztül vándorolva eljutnak a májba, vesékbe, szembe és akár az agyba is. Ezen szervekben hipobiotikus fázisba kerülhetnek, majd az immunrendszer gyengülése kapcsán folytathatják migrációjukat a larva migrans viscerale nevű kórképet okozva. Leggyakrabban a másfél és három éves kor közötti gyerekeket érinti. Kóbor ebek szerepe abban rejlik, hogy nem részesülnek rendszeres féreg ellenes kezelésben, és ürüléküket sem ártalmatlanítja senki.

A **dirofiláriák** (*D. immitis*, *D. repens*) a melegebb éghajlatú területeken fordul elő, de az utóbbi időben nálunk is egyre gyakrabban előfordulnak endémiás megbetegedések. A lárvák fertőzött kutya vérének szívó szúnyog csípésével juthatnak át az emberre és a kórokozónak megfelelő kórképet okoznak. *Uncinaria stenocephala* és az *Ancylostoma* fajok a larva migrans cutanea nevű kórképet idézhetik elő, amennyiben a bőrön keresztül fertőzik az

embert, például a fertőzött természetes vizekben való fürdés során, amelyben korábban a kórokozót ürítő eb fürdött, vagy ürülékével szennyezte azt.

A **Dipylidium** nevű galandféreg a kutya belében élőszködik, a leváló uborkamag alakú féregízekkel ürülnek a peték. A kutya szőrzetéről, nyálával közvetítve szájon át történik az ember fertőződése, de a fertőzött bolhák is terjeszthetik. Az ember bélcsatornájában telepednek meg. Rendszeres féregajtás hiánya okozhatja a fertőzöttség fennállását.

A kutyák háromízű galandférgének, **Echinococcus granulosus**, petéje a kutya bélsarából, szőrzetéről, nyálával közvetítve szájon keresztül fertőzi az embert, majd az emésztőcsatornába bekerülve megkezdí vándorlását. Egy részük a májba jut, másik hányadék tovább halad a portális keringésen keresztül a tüdőbe. A tüdőből a nagyvérkörön keresztül valamennyi szervbe eljuthatnak. A májban megtelepedett lárvák igen súlyos elváltozást okozhatnak, komoly következményekkel. Az echinococcus tömlők más szervekben is kialakulhatnak, kezelésük csak sebészileg lehetséges, de sokszor már visszafordíthatatlan szerkezeti elváltozást okoznak, mire felderítik a fertőzöttséget. Magyarországon gyakori az előfordulása, megelőzése szempontjából fontos a megfelelő higiénia. Az ebek veszettségoltással egybekötött parazita ellenes kezelése kötelező, mivel a kóbor ebek nem részesülnek ilyen ellátásban és az echinococcus gyakran előfordul hazánkban a kóbor ebek fertőzöttsége és kórokozó ürítő szerepe nem elhanyagolható.

A kutyában élő **Taenia multiceps** egyik fejlődési alakja a hólyagféreg, mely jelentős elváltozásokat okoz a juhokban. Főleg nem kezelt juhászutyák ürítik bélsarukkal a petéket, melyet a juhok felvesznek és a bélfalon keresztülhatolva megkezdik vándorlásukat és az agyba jutnak. Növekedésükkel mechanikai úton károsítják az agyvelő állományát és jelentősen növelik az intracraniális nyomást, idegrendszeri tüneteket okozva ezzel. Az embernél hasonló elváltozásokat okoz. Amennyiben a legelőn, vagy a haszonállatok tartási helyén kóbor ebek is megfordulnak, vagy a gazdaság saját ebei nincsenek megfelelően féregajtva üríthetik a petéket, ezzel gazdasági kárt okozva az állományban.

3.3 Kártétel a vadállományban

A vadúzés a kutya veleszületett ösztöne, leszoktatni nehéz róla. A jó körülmények között tartott, jól táplált eb is elcsatangelhat néha, ekkor találkozel vadakkal, de többnyire csak

kíváncsiságból ered utánuk. A vadász, ha gondozott, jó kondícióban lévő ebet lát az erdőn, mezőn kószálni meg tudja különböztetni a vadállományban ténylegesen kárt okozó egyedektől.

Az elveszett, megunt és emberektől félreeső helyen magára hagyott egyedek sokáig kószálhatnak céltalanul gazdájukat keresve. Amelyek alkalmasak vadászatra, meg tudják tanulni önmaguk fenntartását egyúttal zsákmányszerzés céljából vadászni.

A hosszabb ideje kóbor ebként élő egyedek zsákmányként tekintenek a vadra, ilyenkor viselkedésük megváltozik, széllel szemben követik a vad csapásait, széllel szemben haladnak. Ezen egyedek legtöbbször kisebb csoportokba verődve, megfontoltan vadásznak és igen komoly kártételük lehet. Ezek a kutyák kikerülhetnek egyrészt a tartósan gazdátlan egyedek csoportjából, melyek visszavadultak, másrészt - kisebb számban - az erdő, mező mellett élő szabadon közlekedő egyedek közül.

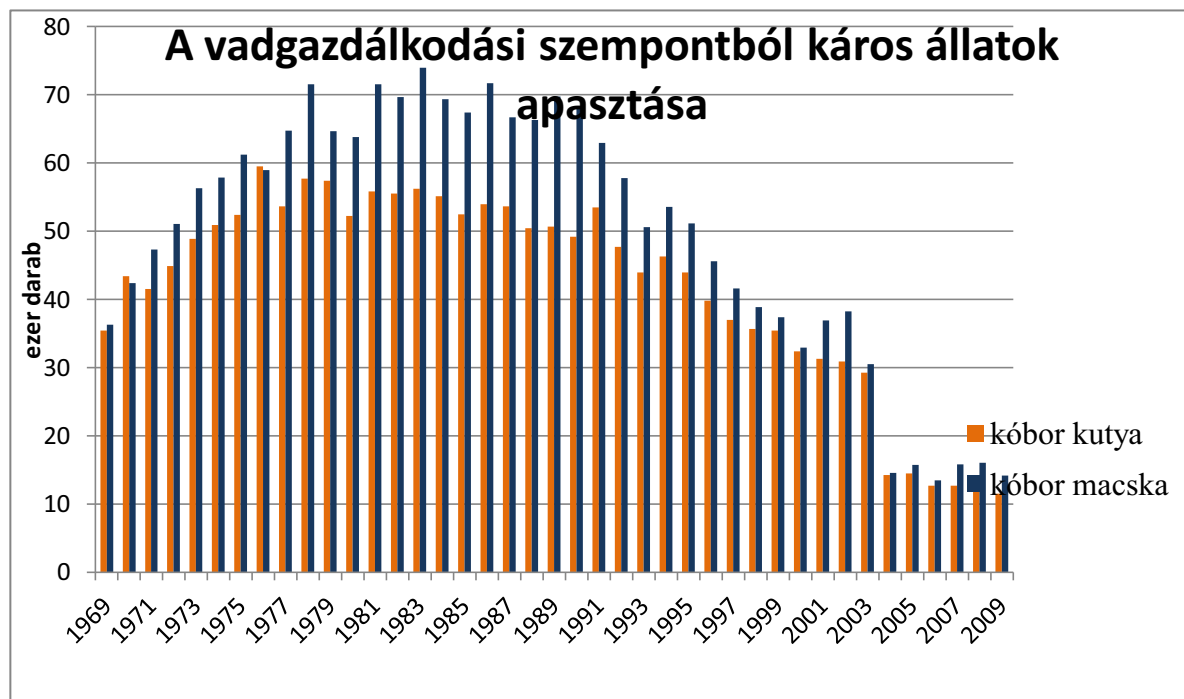
Kártételük igen változatos lehet. Méretük szerint különböző állatokat fognak meg, a kistestűek kétéltűeket és kistrágcshalókat, a közepes és nagyobb termetűek a mezei nyúlra és őzre is veszélyt jelentenek. Egy felmérés szerint az elejtett ebek gyomortartalmát vizsgálva a következőket találták. Vadászható madarak maradványait mindössze 2-3 százalékos arányban, legvalószínűbb elhullott állatok tetemeit fogyaszthatták el az ebek. Háziszárnyasok maradványait is hasonló arányban lehetett megtalálni. Kistrágcshalók maradványait főleg a kistestű kutyák vizsgálati mintáiban, 28-33 százalékos arányban találtak. A mezei nyútból és őzből származó maradványok 25-40 százalék között mozogtak, főleg a nagytestű ebek mintáiban. Esetenként házi sertés, vaddisznó és birka nyomokat is fel lehetett fedezni. 10-15 százalék között volt a gerinctelenek, kétéltűek, hullók maradványainak mennyisége. A növényi táplálék fogyasztása a rókához hasonlóan az őszi időszakban magasabb szintre emelkedett, de nyáron is mindig fellelhető volt zöld növényi maradvány a mintákban, így ez az érték 2-20 százalék között mozgott. A vizsgált mintákban 10-15 százalék közöttire tehető az egyéb eredetű hulladékok aránya (Detrich, 2010).

A legnagyobb kárt az elvadult kóbor ebek jelentik. Viselkedésükre a bizalmatlanság, óvatosság jellemző, mozgásuk során kerülnek a nyílt terepet és igyekeznek széllel szemben követni a vadat. Külsejük ápolatlan, gondozatlan. Az ilyen állatok befogása és újbóli gazdánál elhelyezése nagy valószínűséggel sikertelen. Ezen egyedek kilövését rendelet teszi lehetővé.

A 79/2004 (V. 4.) FVM rendelet értelmében a vadász elfoghatja vagy elejtheti a vadat űző kutyát, ha a vad sérelme másként nem hárítható el, illetve a fertőzés továbbterjedése, vagy másként el nem hárítható támadás nem akadályozható meg, és a tulajdonos felderítésére nincs közvetlen lehetőség. Tehát a vadásznak nem kötelező kilőnie a gazdátlan ebet, csak ha a vadat űzi vagy fertőzést terjeszt.

A kóbor macskák főleg az kistestű és énekes madarakat pusztítják, továbbá a vadmacskával keveredve a genetikai állomány tisztaságát veszélyeztetik. A vadászok 2009-ben 11.407 ebet lőttek ki, de volt olyan év, amikor ez a szám az 50 ezret is meghaladta (**Ábra, Melléklet**, Csányi, 2011).

Ábra: A vadgazdálkodási szempontból káros állatok apasztása

Forrás: Csányi, 2011.

4. A kóbor ebek számának csökkentését célzó intézkedések

Jelenleg a kóbor ebek száma százezres nagyságrendűre tehető, pontos adatokkal nem rendelkezik senki. Becslések szerint ez a szám az utóbbi időkben nem csökkent, a helyzeten pedig mindenképpen változtatni szükséges. A gyepmesteri telepre bekerült állatok 15 nap után az állam tulajdonát képezik, amennyiben nem jelentkezett az eredeti tulajdonos. Az állatok további lehetséges sorsa külön jogszabályban foglaltak szerint alakul. Mivel jelenleg még nincs erre vonatkozó jogszabály az állatok 15 nap után túltartathatóak. A gazdátlan egyedek közül számos kerül állatmenhelyre, de a menhelyek férőhelyei végesek (Temesváry, 2009).

4.1 A tartós megjelölés szükségessége

A kóbor ebek számának csökkentésére két ponton lehet hatni, egyik esetben a menhelyek befogadóképességének növelése jöhet szóba, másik megoldás a kóborrá váló ebek számának a csökkentése. A menhelyeken jelenleg is túl sok eb tartózkodik, a menhelyek fenntartását főleg támogatói adományokból fedezik. Ez a forrás sokszor kiszámíthatatlan, nem nyújt lehetőséget hosszú távú beruházásokra. A kóborrá váló ebek számának csökkentése szempontjából kiemelten fontos a szemléletformálás, de törvény adta lehetőségekkel is rendelkezünk. Ahhoz, hogy meghatározható legyen, ki a tulajdonosa az ebnek az állatoknak tartós megjelöléssel kell rendelkezniük. Számos esetben már kötelező a mikrochip segítségével történő azonosítás.

A mikrochip

A kutyák tulajdonosának meghatározásához szükséges az állat biztonságos egyedi azonosíthatósága. Ez több módon történhet, széles körben elterjedt a tetoválási szám alapján történő regisztrálás. Ezen módszerrel csak a fajtatiszta egyedeket jelölték meg, a keverékek esetében nem jelentett megoldást. Amennyiben keverék eb azonosítására volt szükség a hatósági állatorvos az általa kiállított igazolásban egy hozzávetőleges leírással azonosította a kutyát. A mikrochipek kereskedelmi forgalmazásával egy új módszer jelent meg az egyedi azonosítás megvalósítására. Az uniós szabályozás az állatok Európai Unió belüli országok közötti utazásánál és a tenyésztésében teszi kötelezővé a mikrochipes jelölést a kedvtelésből tartott állatok vonatkozásában (Magyar Állatorvosi Kamara, 2010).

Nálunk az VM szabályozza az állatok utazására és tenyésztésére vonatkozó kérdéseket, az Európai Unió tagjaként az ISO 11784 szabványnak megfelelő mikrochipet teszi kötelezővé a 41/2010. Kormányrendelet.

A mikrochip számos előnyös tulajdonsággal rendelkezik, ezek közül a legfontosabb az elveszett eb tulajdonosának gyors és megbízható felderítése. A chip nem távolítható el, nem okoz egészségkárosodást és fájdalmat a kutyának. A mikrochip egy rizsszem méretű szövetbarát kapszulában helyezkedik el. Egy antenna csatlakozik hozzá, maga a chip egy 15 számjegyből álló kódot tartalmaz. Egységesen a nyak bal oldalán a bőr alá kell beültetni. A tárolt számsort egy speciális leolvasó segítségével lehet lekérdezni (Magyar Állatorvosi Kamara, 2010).

A mikrochip beültetésének ára igen változó, függ a chip típusától és a rendelő árképzésétől, de összességében 5-10 ezer forint között mozog.

A beültetett mikrochip használhatóságának alapfeltétele a megfelelő regisztráció. Feladatát nem tudja ellátni a chipezés, amennyiben nincs egy egységes rendszer, melyben dokumentálva vannak az adatok. Kívánatos az is, hogy az adatok lekérdezése és módosítása gyors és egyszerű legyen. Jelenleg a 2005 óta működő PETVETDATA adatbázis látja el ezt a feladatot, amely az egyetlen jelentős, internetes úton elérhető rendszer (Magyar Állatorvosi Kamara, 2010). Az Europetnet az EU egyes tagországainak közös adatbázisa, mely segítséget nyújthat a külföldön regisztrált ebek tulajdonosainak meghatározásában.

Jelenleg a mikrochipes megjelölés általánosságban nem kötelező. A helyi önkormányzat rendeletei kötelezővé tehetik a mikrochipes megjelölést. 2010. július 1-től amennyiben a kutya tulajdonosa bármilyen okból megváltozik kötelező a mikrochipes megjelölés a tulajdon átruházása előtt, ugyanakkor a 41/2010 rendelet nem írja elő a kötelező regisztrációt.

Tapasztalataim szerint amennyiben a mikrochip beültetése kedvezményes feltételek keretein belül történik, a tulajdonosok akkor sem kérik a regisztrációt. A regisztráció ajánlott ára 1200 Ft+Áfa. Ezzel az általános hozzáállással hiába van chip az adott egyedben, elkóborlása esetén nem szolgáltat információt a tulajdonosról. Legtöbbször azzal érvelnek, amennyiben az állat elveszik regisztráltatják az adataikat. Az átfutási időket figyelembe véve, mire a központi adatbázisban elérhetővé válnak a chipszámhoz tartozó tulajdonosi adatok kicsi az esélye, hogy az ebet ne próbálnák addig azonosítani.

Budapesten Erzsébetváros önkormányzata vezette be elsőként az Egyedi Ebazonosító Rendszert (EBAR) 2004-ben. 2005-ben rendelet segítségével kötelező jellegűvé tették, ennek eredményként a 2,1 km² területű kerületben 1890 chipezett az 1900 kutyából. A projektet a

Fővárosi Közgyűlés „Élhető város- kulturált ebtartás” elnevezésű pályázati forrásból finanszírozták (Hegedűs, 2009).

A **tartós megjelölés** általánossá tétele az első lépés, ennek során az újszülött állatot chippel kell ellátni, de legkésőbb a veszettség elleni védőoltás beadásáig be kell helyezni az adott kutyába. Magyarországon Kozármislényben, a mohácsi kistérségben és Budapest VII. kerületében már évek óta kötelező a chipes jelölés, de Magyarországon, sőt Európában is egyre több helyen vezetik be. Szükséges továbbá, hogy minden állatorvos rendelkezzen leolvasóval, valamint minden beültetett chip regisztrálva legyen egy egységes adatbázisban, és az eb veszettség elleni oltásának regisztrálásakor is a chip számítsa az egyetlen elfogadható azonosítási módszernek. Az elkóborolt ebek esetében állatvédelmi bírságot lehet kiszabni az eb tartójára.

Várható helyi hatásai azok lennének a változtatásoknak, hogy a kóbor ebek száma csökken, nem szükséges új menhelyek létesítése, a felszabaduló forrásokat a már meglévő menhelyek minőségi működésének javítására lehetne fordítani. Várható társadalmi hatások, hogy az állattartók felelős magatartásra készítetik az esetleges bírságok és költségek. A kóbor ebek számának csökkenésével az egyes betegségek és zoonózisok terjedése is csökken, a veszettség elleni kötelező védőoltás és féregtelenítés is könnyebben kontrollálhatóvá válik.

4.2. A Magyar Állatvédő és Természetbarát Szövetség javaslatai a kóbor állatokra vonatkozó kormányrendelet előkészítéséhez

A Magyar Állatvédő és Természetbarát Szövetség (MÁTSZ) hatékony megoldást kíván találni a kóbor kutya kérdés és az állatotthonok finanszírozási problémáira. Ennek elérésére megoldásnak egy komplex rendszer és az ebadó bevezetését tekintenék. Az ebadót a kóbor kutyák számának növekedéséért felelős állattartóra célszerű terhelni. Így az állattartó motiválható arra, hogy állatát megbecsülje, felelősen gondoskodik róla. A rendszer alapját képezi az ebek ivartalanítása.

4.2.1. Ivartalanítás

Nem kóros az állat egészségére, fizikai, vagy mentális károsodást nem okoz. Az ivartalanítás bizonyos betegségek kockázatát csökkenti.

4.2.2. Pénzügyi tények

Jelenleg az állatvédelem finanszírozására a központi költségvetésben állatvédelemre előirányzott pénzüsszegek, az állatvédelmi bírság és az állatvédelmi hozzájárulás áll rendelkezésre, de az állatvédelmi hozzájárulás mikéntjéről külön jogszabály még nem született.

4.2.3. Tartalmi tények

Az emberek nincsenek rákényszerítve, hogy felelőtlen magatartásukkal szembenézzenek, így jogi és pénzügyi úton célszerű ezt a magatartást kikényszeríteni. Az ebadó lehetőséget ad arra, hogy csak a kutyatartásban érintett réteget terhelje az adónem, ne a társadalom egészét. Lehetséges megoldás a regisztrációval és ivartalanítással egybekötött ebadó bevezetése. A gondolatmenet alapja, hogy aki ebet akar tenyészteni, nyilván jövedelemszerzésből teszi, így köteles utána adót fizetni. Cél, hogy a hobbitartóknál ne keletkezzenek ebek, melyek csak a kóbor állományt növelik.

4.2.4. Az ebadó lehetséges működési rendszere

A kutyák chipezéssel történő azonosítása kötelező. Az éves oltás alkalmával az állatorvos lejelenti, hogy az állat ivartalanított-e vagy sem. A Magyar Állatorvosi Kamara ajánlott árakat ad közre minden évben az ivartalanításra vonatkozóan. Az ivartalanított és chipezett állat tulajdonosa mentesül az adó megfizetése alól. A fizetendő ebadó mennyisége regisztrált, de nem ivartalanított magyar fajták esetén csökkentett mértékű lenne. Ezen túl, minden ebre fizetendő éves díj egy közepes termetű szuka kutya ivartalanítási díjával egyezzen meg. Így motiválható a tulajdonos, hogy inkább egyszer fizessen az ivartalanításért, mint évente ebadót.

Az első évben jelentős terhelést jelentene a kötelező chipezés, de ennek összegét bizonyos ebek tulajdonosai adójukból visszaigényelhetnék. Az ivartalanítás tényét az

állatorvos a hatóságnak lejelenti az éves kötelező veszettségoltás jelentésével egybekötve. A kutya a chip segítségével egyértelműen azonosítható és az ivartalanítás ténye is visszakövethető ezáltal. Az ivartalanítás alól felmentést kaphatnak azok az ebek, ahol a beavatkozás biztosan kontraindikált. Az ezt igazoló szakvéleményt a tulajdonos minden veszettség oltás alkalmával bemutatja az állatorvosnak, aki ezt formanyomtatványon lejelenti. Talált ebek esetén maximum 6 hónapig halasztható a beavatkozás. Ha az ebtartónál az állat leellik, minden eb után az ebadó felét köteles a tulajdonos fizetni az első veszettségoltásig, ha ennek tényét a tulajdonos nem tudja bizonyítani az állatorvos nem olthatja be az ebet. Ezután az ivartalanított ebek adómentességet élveznek. Ivartalanításuk elmaradása esetén a teljes összeget köteles megfizetni a tulajdonos. Az ebadót az köteles fizetni, akinek a nevében van az eb regisztrálva a következő veszettségoltás időpontjában. Az eb elhullása esetén a tartó értesíti a hatóságot. Az adómentes ebektől született utódok euthanáziája esetén is meg kell fizetni az ebadó felét. A hatóság köteles minden évben az adóhatóság felé lejelenteni a nyilvántartott kutyákat aszerint, hogy ivartalanított, ivaros, vagy magyar fajtatiszta nem ivartalanított kutyáról van-e szó. Az adóalanyok éves adóbevallásuk mellé csatolják az oltási könyvek másolatát és a hatóság által kiállított igazolást ebeik státuszáról. Az így befolyt összeg a Magyarországon legálisan bejegyzett és működő menhelyek számára van elkülönítve, ennek szétosztása még nem kidolgozott.

4.2.5. Várható pozitív hatások

Az ebtartás átláthatóvá válik, az állatorvosok extrabevételtelhez jutnak. Az állatvédelem anyagi háttere biztosítottá válik ezáltal. A kóbor ebek száma csökken, az eb értéke növekszik a tartó szemében.

4.2.6. Várható nehézségek

Az adózásra kötelezettek inkább lemondanak az eb tartásáról, mint hogy adót fizessenek, ebüket ivartalanítsák. Átmenetileg nőni fog a menhelyekre, gyepmesteri telepekre bekerülő ebek száma. Sokan próbálnak majd kibújni a kötelességeik alól az ellenőrzés nehézségei miatt.

Szükséges a rendszer működéséhez az alábbi intézeti háttér:

- állatorvosok,

- a központi chippezést, regisztrációt végző hivatal,
- magyar fajtákat igazoló szervezet,
- állatvédelmi hatóság,
- adóhatóság.

Szükséges továbbá a média és a kapcsolódó szervezetek meggyőzése a hosszú távú cél helyességéről.

4.2.7. A programban érintettek feladatai

A **gazda** részéről kötelező az egyedi chippezés és ivartalanítás, majd az állatorvosi igazolás megküldése az állatvédelmi hatóságnak. Ezt követően az éves veszettségoltás, az oltási könyv és a hatósági igazolás becsatolása az adóbevallásba. Az **állatorvos** feladatai az ivartalanítás elvégzése és igazolása, a veszettség elleni oltás elvégzése és lejelentése a hatóságnak. Az állatvédelmi **hatóság** feladatai az ivartalanításról hatósági igazolás kiállítása és megküldése a gazdának, valamint évente a nyilvántartott kutyák ivartalanítási státuszának lejelentése az adóhatóság felé.

4.2.8. A kaliforniai modell

A „California Healthy Pet Act” alapján a 4 hónapnál idősebb, nem ivartalanított eb vagy macska birtoklása engedélyhez kötött. A tartási engedély megújítása évente kötelező és térítési díjhoz kötött. Az engedély nélkül állatot tartókat megbírságozzák. Az elveszett állat esetében, ha a gazda azonosítható térítésmentesen visszakapja állatát, esetleg tartási díj fizetésére kötelezhető. Amennyiben az esedékes veszettségoltás során a tulajdonos nem tudja bemutatni ebét, az éves tartási díjat köteles fizetni, ezzel megelőzhető, hogy az eb tartója kitegye állatát, tehát szándékosan próbáljon tőle megszabadulni. A rendszer előnyös pontja, hogy a befolyó összegből ingyenes ivartalanítást tudna biztosítani, beleértve az állatotthonokat is. Amennyiben a program indulásakor elegendő pénz áll rendelkezésre, abból a chippezést és az ivartalanítást is meg lehetne finanszírozni. Ennek a valószínűsége azonban kicsi, így először az állatotthonoknak, majd a magánszemélyek részére lehetne finanszírozni az ivartalanításokat. A menhelyekre bekerült ebekről a mikrochip alapján eldönthető, hogy ivartalanítva vannak-e vagy sem, és ha nem, ivartalanításuk megtörténhet. A rendszer segítségével elérhető, hogy hosszabb távon jelentősen csökkenjen a kóbor ebek száma.

Amennyiben engedéllyel, nem tenyésztésre szánt ebet tart valaki, köteles gondoskodni róla, hogy az ne szaporodjon. A nem kívánt szaporulatok megelőzése céljából szabályozni lehetne a beszerzési forrásokat. Ennek egyik lehetséges módszere, hogy kölyökkutyát örökbe fogadni csak állatotthonból lehetne, vásárolni pedig regisztrált tenyésztőtől. Az állat származását az új tulajdonos nevére való átíráskor köteles igazolni. Az igazolatlan származású állat tartójával lehet valamilyen mértékű hozzájárulást fizettetni. Ezzel megelőzhető az is, hogy a leendő tulajdonosok szaporítóktól vásároljanak, tehát a kiskutyák egészségi állapota, fajtajellemzői is javíthatók ezáltal.

4.3. Kormányelőterjesztés az ebrendészeti hozzájárulásról

2011 májusában nyilvánosságra került egy, a Kormány részére készült előterjesztés az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény módosításáról szóló törvényről, valamint az egyes állatvédelmi tárgyú kormányrendeletek módosításáról szóló kormányrendeletéről. Ezen előterjesztés a kóbor ebekkel kapcsolatban is megfogalmaz célkitűzéseket:

- a hazai ebtartási kultúra magasabb szintre emelése,
- a transzponderrel megjelölt ebek adatait nyilvántartó országos adatbázis létrehozása,
- az önkormányzati ebnyilvántartás és az ebrendészeti hozzájárulás bevezetése,
- továbbá a küllemi beavatkozások ésszerűbb korlátozásával az állatokkal való felelős bánásmód széleskörű terjesztése.

A két legfőbb állatvédelmi kérdés a tartott ebállomány ismeretlen nagysága és a kóbor ebek magas száma. Egyes becslések szerint 2-2,5 millió ebet tarthatnak jelenleg hazánkban, és százezres nagyságrendet érhet el a gazdátlan ebek száma. Jelenleg nincs kötelező nyilvántartás az ebekre vonatkozóan, bármiféle jelöléssel, illetve ivartalanítva is csak az ebek 5-10%-a van. 2008-ig volt kötelező önkormányzati összeírás, és az **önkormányzati ebkataszter** visszaállítása sok szempontból lényeges lenne. Mióta nincs központi nyilvántartás, a veszettség elleni vakcinázások nem követhetőek megbízhatóan nyomon, így az oltatlan ebek száma is nő.

Jelenleg az önkormányzatok feladata a gyepmesteri telepek működtetése, melyek a kóbor ebeket befogják. A felelőtlen tulajdonosok révén folyamatos a kóbor ebek utánpótlása. Az előterjesztés felveti annak a gondolatát, hogy **ebrendészeti hozzájárulást** kellene fizetniük

azoknak, akik a folyamatos kóbor eb utánpótlásért felelősek. Az állattartó részéről elvárható megelőző intézkedések a következők:

- megjelöli a kutyáját, ezáltal az elveszése esetén sem gyarapítja az ismeretlen eredetű kóbor ebek számát,
- ivartalaníttatja azt a nem kívánt szaporulatok létrejöttét megelőzendő, vagy
- anyagi hozzájárulásával támogatja az önkormányzatot ebrendészeti tevékenységét.

Egy olyan lépcsőzetes díjszabás bevezetése lenne célravezető, mely a tulajdonost is ösztönzi. Így kedvezményes díjszabást biztosítana azon tulajdonosnak, aki megjelöli, vagy ivartalanítja ebét. Mentessülnek a díjfizetés alól azon gazdák, akik mindkét beavatkozást elvégeztetik, illetve háztartásonként egy kutya után lehetőség van az önkormányzatnál fizetési kötelezettség alóli felmentést kérelmezni. A menhelyről hazavitt kutyák után sem kell hozzájárulást fizetni, mely az örökbefogadás gyakoribbá válását eredményezheti. Az ebet kiadó intézmény vezetőjének igazolásához kötött mentesség, mely várhatóan jobb esélyt teremt az állatok örökbeadásához, arra ösztönözheti a jelenleg engedély nélkül működő mentőhelyeket, hogy tereljék tevékenységüket legális mederbe. A befizetendő összegek meghatározásánál a helyi önkormányzatok döntenek majd, hogy a helyi viszonyoknak minél jobban megfeleljenek az összeghatárok. Az önkormányzatoknak a beszedett ebrendészeti hozzájárulás legalább felét vissza kell forgatni az ebek egyedi megjelölésére és ivartalanításának támogatására, ezzel elősegítve a problémakör minél gyorsabb megoldását. Az összeghatárok kialakításánál úgy kell eljárni, hogy az ebtartót minél inkább ösztönözze az ivartalanítás és chipeztetés elvégzésére.

Magyarországon korábban kötelező volt az ebadó, melyről a pénzügyminiszter és a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter 6/1973/I.21./ PM-MÉM számú együttes rendelete az ebadó és az eboltási díj összevonásáról, valamint az ebek összeírásáról és a veszettség elleni kötelező védőoltásról szóló 1/1957/IV.26/ PM-FM számú együttes rendelet módosításáról szóló rész rendelkezett. A rendelet kimondta, hogy városban háztartásonként egy, vidéken háztartásonként legfeljebb két ebet lehet házőrző ebnek tekinteni. A házőrző ebek, munkakutyák, magyar fajtájú törzskönyvezett kutyák évi adója 16-30 Ft volt. A nem magyar fajtájú, kedvtelésből tartott, törzskönyvezett kutya évi adója 120-250 Ft, míg a kedvtelésből tartott, nem törzskönyvezett kutya évi adója 250-500 Ft volt. Az ebadó összegét a tanácsok állapították meg a fenti értékhatárok között.

Már az 1888-ban életbelépett állategészségügyi törvény is tartalmaz hasonló szabályokat, az ebkataszter újbóli bevezetése lényeges lépés a felelős állattartásra nevelésben. Az 1860-as években volt életben a bárcarendszer, mely arra volt hivatott, hogy igazolja az adott eb

rendelkezik-e gazdával, vagy sem. Később az oltottság igazolására bilétát helyeztek el az állaton. Jelenleg a chipes jelölés a legkorszerűbb eljárás, de nem áttekinthetőek az adatbázisok, egységes **országos adatbázis** létrehozása szükséges.

Jelenleg chipezni szükséges:

- fajtatiszta ebeket,
- tulajdonost váltó ebeket,
- veszélyesnek minősített ebeket,
- veszettség szempontjából aggályos ebeket, és
- országhatárt átlépő ebeket.

De az egyedi megjelölés regisztrálás nélkül nem látja el funkcióját, így a Magyar Állatorvosi Kamara által működtetett Petvetdata rendszert jelölnék ki központi adatbázisnak. A Petvetdata rendszer 2005 óta működik, azóta közel 500.000 ebet, macskát és vadászgörényt regisztráltak már benne. 2006 októberétől interneten keresztül egy szűkített információtartalomhoz is hozzá lehet férni, tehát nem csak állatorvosok nyerhetnek betekintést, hogy az adott kódhoz tartozik-e regisztrált egyed. Végeredményül az a javaslat született, hogy az állatvédelmi törvény módosítják úgy, hogy a transzponderrel megjelölt eb adatait országos adatbázisban kell nyilvántartani.

A javaslat konkrét társadalmi rétegre vonatkozó terhei az ebtartókra korlátozódnak. A javaslat elsősorban az ebtartókat terheli az ebrendészeti hozzájárulás bevezetésével és a transzponderrel jelölt ebek kötelező regisztrációjával, ugyanakkor a jogszabályban megállapított összeghatárok megakadályozzák a túlzó mértékű terhek kiszabását. A becslések szerint mintegy 2-2,5 millió kutya él hazánkban. Körülbelül az ebek 5-10%-a van ellátva transzponderrel, az ivartalanítottak aránya hasonló. Az ebek chipezésének piaci átlagára, regisztrációval együtt 5-6 ezer forint, a hím kutyák ivartalanítása 12 ezer, a szukáké 18 ezer forinttól indul. A tervezetben szereplő ebrendészeti hozzájárulás összeghatára 2.000-3.500 forint, mérsékelt ebrendészeti hozzájárulás esetén 500-1000 forint. Ez azt jelenti, hogy a legmagasabb mértékű ebrendészeti hozzájárulás kiszabásakor is havonta kevesebb, mint 300 forintot kell annak az ebtartónak fizetnie, aki nem kutyája megjelölésével vagy ivartalanításával, hanem az ebrendészeti feladatokat végző önkormányzat anyagi támogatásával kíván hozzájárulni a rendezett helyi ebtartási viszonyok kialakulásához. Amennyiben a gazda egyszeri alkalommal 5 ezer forintot áldoz állata megjelölésére és regisztrálására, ez a teher havonta maximum 84 forint lehet, így a chipezésbe fektetett összeg – a helyi paraméterektől függően 2-5 év alatt – megtérül. Emellett az önkormányzat a bevételből chipezési és ivartalanítási akciókat szervez, aminek következtében a piaci árnál

olcsóbban vagy akár díjmentesen végezhető el a szükséges – a későbbiekben az éves hozzájárulás mértékében kedvezményt eredményező – beavatkozások. Az ebrendészeti hozzájárulás lépcsőzetes kialakításának köszönhetően a kutyatartók vélhetően megállapítják, hogy hosszú távon megéri megjelölni ebüket. Ez akár százezres nagyságrendű chipbeültetést és regisztrációt jelenthet. A regisztrációból befolyt összegből a Magyar Állatorvosi Kamara rendszere is nyereségesen üzemeltethető, az igényeknek megfelelően fejleszhető lesz.

Ha egy 12-15 ezer lakossal rendelkező kisvárosban mintegy 3 ezer, 4 hónaposnál idősebb ebet tartanak, az ebek 5%-a chipezett, 5%-a ivartalanított, és 5%-a mindkét beavatkozáson átesett, valamint a város a meghatározott összeghatárok átlagát veti ki (2.750 Ft, illetve 750 Ft), úgy az önkormányzat 7.237.500 forintot szedhet be ebrendészeti hozzájárulás címén a bevezetést követő első évben, melynek felét (3.618.750 Ft) köteles a megelőző beavatkozások elvégzésének támogatására fordítani. Amennyiben a város a ráfordítandó összeg felét a chipezés, felét az ivartalanítás 100%-os támogatására költi, úgy mintegy 120 eb kerülhet díjmentesen ivartalanításra, és több mint 350 megjelölésre és regisztrálásra. A beszedett összeg – a kívánatos beavatkozásokon átesett állatok arányának növekedésével – valamelyest évről évre csökken, ugyanakkor a fennálló probléma is fokozatosan mérséklődik.

Az ebek összeírását a tartás helye szerint illetékes települési, fővárosban a kerületi önkormányzat minden év május elsejéig végzi el. Az adott évi összeírást követően minden 4 hónaposnál idősebb eb után köteles a tulajdonos ebrendészeti hozzájárulást fizetni. Az összeírás során azt a személyt tüntetik fel tulajdonosként, akinek a neve az oltási könyvben szerepel, ennek hiányában, akinek az ingatlanán az eb összeírásakor tartózkodott.

Az ebrendészeti hozzájárulás mértékét a tartás helye szerint illetékes települési, fővárosban a kerületi önkormányzat állapítja meg, annak összege kétezer forinttól háromezer-ötszáz forintig terjedhet. Mérsékelt ebrendészeti hozzájárulást kell fizetni a transzponderrel megjelölt vagy ivartalanított eb után. A mérsékelt ebrendészeti hozzájárulás mértékét a tartás helye szerint települési, fővárosban a kerületi önkormányzat állapítja meg, annak összege ötszáz forinttól ezer forintig terjedhet. Nem kell ebrendészeti hozzájárulást fizetni

- a) a mentő-, vakvezető, rokkantsegítő, vagy terápiás,
- b) a Magyar Honvédségben, rendvédelmi szervben, nemzetbiztonsági szolgálatban, vagy közfeladatot ellátó őrszolgálatban alkalmazott,
- c) a transzponderrel megjelölt és ivartalanított,
- d) az ismert tartóval nem rendelkező, állatmenhelyen vagy ebrendészeti telepen tartott,
- e) állatmenhelyről örökbefogadott eb után.

Háztartásonként egy eb után fizetendő hozzájárulás alól mentesülhet az eb tartója.

5. Egy gyepmesteri telep működésének bemutatása - Illatos úti telep

Az Illatos úti telep a Fővárosi Közterület-felügyelet Állategészségügyi Telepe (a továbbiakban: Telep). Feladatai közé tartozik a kóbor és elhullott ebek begyűjtése. A kóbor ebek egy részét lakossági bejelentés alapján fogják be és tulajdonos is adhat le ebet. A telepre bekerült ebeket a Telep 14 napig csak eredeti tulajdonosuknak adja ki. Ezen időszak letelte után az állat örökbe adható, amennyiben nem jelentkezik érte senki, elaltatják. Az eredeti tulajdonos által leadott ebeket azonnal elaltathatják.

Az elveszett állatok után személyesen célszerű érdeklődni a telepen, eredeti tulajdonosuknak oltási könyv, és ha van, törzskönyv ellenében adhatóak ki 14 napon belül. Az elveszett állatok elvitele esetén fizetendő díj 2011-ben 2.500Ft, továbbá 700 Ft tartási díj naponta (Lelenc Kutyamentő Egyesület, 2011).

Amennyiben az eredeti tulajdonos nem jelentkezik az állatért, vagy tulajdonos által leadott ebről van szó a fizetendő díj 5.000 Ft, mely tartalmazza az oltási könyvet, oltásokat, féregajtás és a mikrochip költségeit. A Teleppel kapcsolatban álló bejegyzett állatvédő szervezeteknek a térítési díj 2500 Ft, sérült állat esetén díjtalan. A Telep látja el a kötelező hatósági megfigyeléseket is, melynek díja 2.500 Ft továbbá 700 Ft naponta. Öreg, beteg állat altatására van lehetőség a telepen és az állat tartási helyén is. Ennek költsége az állat fajától, és az altatás helyétől függően 4.000-12.000 Ft. A tetemek átvételi díja 140 Ft/ kg, a szerződött kerületekből ingyenes (Lelenc Kutyamentő Egyesület, 2011).

5.1 A Telep feladatai

A Telep feladatai közé tartozik a fővárosi közterület-felügyelet szervezetéről és feladatairól szóló 74/1999. (XII. 30.) Fővárosi Közgyűlés rendelete értelmében a főváros belterületén a kóbor állatok befogása, őrzése, értékesítése vagy ártalmatlanná tételével kapcsolatos feladatok ellátása. Ezen kívül az állat-egészségügyi hatóság rendelkezésére az embert mart és veszettség szempontjából aggályos eb és macska 14, illetőleg az embert mart és veszettségre vagy veszettség fertőzöttségre gyanús eb és macska 90 napig tartó megfigyelése (Budapest Főváros Közgyűlése, 2010).

A Telep köteles díjmentesen átvenni az elkobzott vagy továbbtartani már nem szándékozott ebeket. A befogott ebeket a tulajdonos térítési díj ellenében kiválthatja. A ki nem váltott ebeket a Telep értékesítheti, továbbá ezen állatok esetében elő kell segíteni az

állatvédő szervezeteknek az eb tulajdonoshoz való elhelyezésére irányuló kezdeményezéseit (Budapest Főváros Közgyűlése, 2010).

Ennek megfelelően a Telep saját honlapján is rendszeresen frissülő adatbázisban lehet nyomon követni a bekerült ebeket, ahol feltüntetik az állat nemét, korát, fajtáját, a kennel számot, továbbá a befogás helyét és az állat mikortól elvihető. Minden ebről fénykép is található az adatbázisban, ami megkönnyíti az azonosításukat. A Telep saját weboldala a <http://www.ebtelep.hu>, míg a <http://www.illatosut.hu> a Lelenc Kutymentő Egyesület gondozásában működik.

5.2 A Telep működésének részletes szabályozása

A Fővárosi Közterület Felügyelet Szervezeti és Működési Szabályzatának 6. számú melléklete rendelkezik a Telep működésének részletes szabályairól (Budapest Főváros Közgyűlése, 2010).

Az Ebrendészeti Telep szakirányú működése az alábbiak szerint alakul:

- állat-egészségügyi feladatok,
- állat-egészségügyi szolgáltatások,
- vállalkozási tevékenység végzése,
- a telep munka- és ügyfélfogadási rendje.

Az **állat-egészségügyi feladatok** közé tartozik a főváros belterületén a háziasított állatfajok kóborló egyedeinek befogása, lakossági bejelentések alapján kóbor állatok befogása, közintézmények környezetében tartózkodó agresszív állatok befogása. A befogást az állatvédelmi törvény előírásainak megfelelően kell végrehajtani, a befogott állatokat a meghatározott ideig tartani és a szükséges védőoltásokat biztosítani számukra a Telep járványmentes állapotának biztosítása céljából. A bekerült állatok minél előbbi eredeti (kivéve kobzott állat esetén), vagy új gazdához jutását elő kell segíteni. A Telep ezen túl a veszettségre gyanús, illetve fertőzöttségre gyanús állatok hatósági megfigyelését köteles ellátni az állat-egészségügyi előírások betartásával. A Telepen megfigyelés alatt bármely okból elhullott állat, de különösen veszettségre utaló tüneteket mutatók tetemeit az MgSzH-ÁDI-ba kötelesek küldeni vizsgálat céljából. A Telepen keletkezett, vagy oda szállított állati

hulladék ártalmatlanná tételét a Teleppel szerződött, a tevékenység végzéséhez szükséges engedéllyel rendelkező szolgáltatóval végezteti el (Budapest Főváros Közgyűlése, 2010).

Az **állat-egészségügyi szolgáltatások** közé tartozik a főváros lakossága által leadott állatok további elhelyezése. Ezen egyedek a Telep tulajdonába kerülnek, és azokkal szabadon rendelkeznek, elaltathatja vagy értékesítheti az állatokat. Térítési díj ellenében elvégzi a veszettségre aggályos húsevő emlősállatok 14 napos megfigyelését (Budapest Főváros Közgyűlése, 2010).

A **vállalkozási tevékenység** körébe tartozik a közterületen tulajdonoshoz nem köthető kisállat-tetemek összegyűjtése és ártalmatlanná tételével kapcsolatos tevékenység. Továbbá lakossági bejelentés alapján a lakásban elhullott eb-vagy macska tetemek elszállítása és ártalmatlanná tétele díjfizetés ellenében (Budapest Főváros Közgyűlése, 2010).

5.3 A fertőző betegségek elleni védekezés

A Telepre bekerülő állatok immunológiai állapota ismeretlen, sokszor semmilyen védőoltással nem rendelkeznek. A kóborlás, ismeretlen környezet kiváltotta stressz miatt különösen érzékenyek a fertőző betegségekre.

A bekerülő állatok fertőződésének elkerülése érdekében minden Telepre bekerülő 3 hónaposnál idősebb állat élő, attenuált kombinált vakcinát kap. Ez a vakcinázás szopornyica, adenovirozis, parvovirozis, parainfluenza 2. típus okozta légzőszervi fertőzései, *Leptospira canicola* és *Leptospira icterohaemorrhagiae* okozta leptospirosis és veszettség ellen biztosít védelmet. A Telepre bekerülő 6 hetesnél idősebb, de 3 hónaposnál fiatalabb állatok pedig veszettség nélküli kombinált vakcinát kapnak.

Minden felső légúti tüneteket mutató állatot a tünetek megjelenésekor, illetve minden Telepről kikerülő állatot, melyeknél a vakcinázás és az eladás között kevesebb, mint 3 hét telt el polivalens, homológ szérummal (BODYGLOB) látnak el. Az a kutya, amelyik 3 hétnél hosszabb ideje tartózkodik az Illatos úton, kikerülésekor nem kap szérumot, mivel ezen időszak alatt már a vakcina kiváltotta ellenanyag olyan szintet ér el, ami biztos védelmet biztosít. A vakcina beadását követően kialakuló ún. negatív fázis (0-5. nap) ideje alatt, amíg a vakcina indukálta ellenanyag-termelés eléri a védelemhez szükséges magas szintet, a kutyák védtelenek, de a szérum folyamatos alkalmazása révén a vírusürítés mértéke egyre inkább

csökken, azaz egyre több állat vészeli át fertőződés mentesen ezt a 4-5 napot (Lelenc Kutyamentő Egyesület, 2003).

A nagy kutyapopulációkban igen valószínű a kennelköhögés előfordulása. Ez egy összetett okú betegség, melynek kialakulásában több kórokozó játszik szerepet (reovírus, adenovírus, parainfluenza, Bordetella bronchiseptica). A folyamatosan változó összetétel miatt a betegség felszámolása lehetetlen. A Telepen korábban általánosan elterjedt volt a szopornyicás fertőzőtség, mely maradandó károsodást okoz a kutyákban, nem ritkán elhulláshoz vezet. Ezen betegség felszámolása érdekében védekezési tervet állítottak fel, melynek központi eleme a bekerülő állatok vakcinázása. A védekezés hatékonyságát 100 állat mintájára (orrváladék, vér, vizelet, tetem) kiterjedő teljes körű diagnosztikai vizsgálat eredményei alapján mérik le. A diagnosztikai vizsgálatokat az általuk beküldött mintákból a SZIE-ÁOTK Kórbonctani és Igazságügyi Állatorvostani Tanszékének Diagnosztikai Laboratóriuma végzi. A védekezés részleteit egy szakmai bizottság határozta meg és lebonyolítását, a menet közben felmerülő problémák megoldását ugyancsak ez a testület koordinálja. A programtól hosszú távon az várható, hogy az Illatos úti kutyák körében előforduló szopornyica vagy teljesen eltűnik, vagy pedig szórványossá válik (Lelenc Kutyamentő Egyesület, 2003).

5.4. A Telep tevékenységének megítélése

A Telepre dr. Kozma Tamás szóbeli elmondása szerint 2010-ben 3.382 eb került be, melyek közül 1.608 leadott, 1.645 kóbor eb, 121 megfigyelés alatti. 21 kobzott eb tartózkodott a telepen, melyeket az önkormányzat jegyzőjének döntése alapján koboztak el, főképpen számfeletti ebtartás miatt. A 2010-es évben 2.826 ebet sikerült gazdához juttatni. A telep folyamatosan teljesítőképességének felső határán üzemel, a 94 állandó férőhelyen átlagosan 200 ebet kénytelenek elhelyezni, szinte folyamatos a telt ház. A Telepről állatvédő szervezetek is fogadnak örökbe állatokat, ideiglenes, illetve végleges gazdához kerülésüket elősegítve. A beteg, sérült állatok ellátása végett a Telepnek saját felszerelése van, mely magába foglal többek között egy röntgenkészüléket és egy ultrahangot is. A Telepen tartózkodik pár macska is, de az ő gazdához kerülésükre még kisebb az esély, mint az ebek tekintetében, továbbá a macskák befogása sokkal nehezebb, mint az ebeké. Macskák tekintetében nehezen megítélhető melyik egyed rendelkezik tulajdonossal és melyik kóbor állat. A Telepre érkező leendő kutyatartók legszívesebben kölyköket fogadnak örökbe, felnőtt

ebek esetében pedig a kis és közepes testű világos színű kutyáknak a legjobbak az esélyeik. A fekete kan kutyáké iránt pedig a legkisebb az érdeklődés (Sátori és Nagy, 2009).

A Telep megítélése a külföldi médiában és sok hazai szervezet szemszögéből is sajnos igen negatív, látogatásom során én ezt teljesen alaptalannak találtam. A szűkös férőhelyek ellenére a kutyák többségében egyedileg voltak elhelyezve, a kifutók tiszták voltak. Az ebek jó minőségű száraztápot kapnak, ezzel is elősegítve a nagy egyedsűrűség és a stressz miatti legyengült immunállapotból származó betegségek előfordulásának valószínűségét.

Dr. Kozma Tamás szerint minden kóbor eb elhelyezése lehetetlen, hosszú távú program kidolgozására van szükség. Ennek egyik legvalószínűbb megoldása az ebadó bevezetése lenne. Mindennapos eset a Telepen hogy a bekerült eb rendelkezik ugyan mikrochippel, de az nincs regisztrálva az országos rendszerben, így lehetetlen a tulajdonos felkutatása. Szerinte tőlünk nyugatabbra a sokkal fejlettebb állattartási kultúra miatt már megoldódott a kóbor ebek kérdése, míg tőlünk keletebbre nem fogják fel problémaként a nagyszámú gazdátlan kutypopulációt, így Magyarország a két nézet határán áll, de egyre nagyobb igény és hajlandóság van arra, hogy a nyugati országok nézeteihez közeledjünk és a megvalósítás érdekében lépéseket tegyünk.

6. A nyíregyházi állatvédő szervezetek bemutatása

Nyíregyházán a gazdátlan ebek befogásáért a gyepmesteri telep a felelős. A gyepmesteri telepről a kutyák új, illetve eredeti gazdához jutását segíti a Pets' Care Állatvédő Segélyegyesület és az Állatbarát Alapítvány.

6.1. Állatbarát Alapítvány

Az Állatbarát Alapítvány **önálló telephellyel rendelkezik** (Nyíregyháza, Csatorna u. 2.), és fő céljaikként tűzte ki az állattartási kultúra javítását, az állatok védelmét. A kezdetektől nagy hangsúlyt fektettek a szemléletformáló tevékenységekre, mivel felismerték, hogy folyamatos javulást csak a tájékoztató, ismeretterjesztő programokkal lehet elérni az állatvédelem, a felelősségteljes állattartás területén. Az alapítvány évről évre folyamatosan fejlődik, jelenleg 8 alkalmazottal, és közel 90 aktivista biztosítja az emberi erőforrások meglétét.

Állatvédelmi tanácsadó iroda működtetésével állnak mindenki segítségére, aki állatvédelmi, állattartási, állategészségügyi kérdésben hozzájuk fordul. 2010-ben átlagosan napi 40-45 megkeresés történt. A legtöbben telefonon kérnek segítséget, de egyre többen látogattak el személyesen is az irodába. Az **állatvédelmi szemléletformálás** jegyében óvodai és iskolai állatvédelmi nevelési programot dolgoztak ki. Különböző oktatási segédanyagokkal, kiadványokkal látják el a pedagógusokat, így ők is felhasználhatják ezeket a tanórák során.

Utcai rendezvényeiken szélesebb korosztályt tudnak elérni eredményesen. Az alapítvány programjairól, felhívásairól, tevékenységeiről rendszeresen tudósít a helyi sajtó, országos érdeklődésre számot tartó események az RTL Klub és a TV2 híradásaiban is gyakran szerepelnek.

Állatvédelmi őrzőjáratot működtetnek, mivel nagyon sok állat szenved közlekedési balesetekben sérüléseket, vagy fizikai bántalmazás áldozata lesz. Ha bejelentés érkezik hozzájuk sérült állatokról, a lehető legrövidebb idő alatt a helyszínre érkeznek, és orvoshoz szállítják az állatot. A kezelés költségeit főként lakossági adományokból tudják finanszírozni. A Belügyminisztérium Katasztrófavédelmi Főigazgatóságának adatbázisában is szerepel a szervezet, ezért állatokat érintő katasztrófahelyzetekben (pl. árvíz, közlekedési baleset) értesítik őket és részt vehetnek a mentési munkálatokban.

Az Alapítvány jelenleg több mint 90 **önkéntest** tart számon, akik különböző programokba bekapcsolódva segítik munkájukat. Az önkéntesek toborzása és munkába történő bevonása folyamatos. Rendezvényeiken is nagy hangsúlyt fektetnek az önkéntesek toborzására.

Az alapítvány sikeresen pályázott a Nemzeti Civil Alapprogram támogatására, illetve a Norvég Civil Támogatási Alaptól elnyert pályázatot is sikeresen hasznosították.

Az Állatotthon üzemeltetése nagy kihívás, de lehetőségeikhez mérten folyamatosan fejlesztik. Szigorították az örökbefogadás feltételeit, ezzel is biztosítva, hogy csak olyanok vegyenek magukhoz állatot, akik megfelelően, az állat igényei szerint gondoskodnak róla élete végéig. Az Állatotthon üzemeltetése jelenti a legnagyobb költséget az Alapítvány számára, de sem központi támogatás, sem pályázati forrás nem áll rendelkezésre. A költségek nagy részét lakossági adományokból, és az adó 1%-ából fedezik. Az állatotthon zavartalan működését 6 állatgondozó, 1 fő telepvezető és 1 fő gazdasági vezető biztosítja. 2010-ben közel 500 állatnak sikerült megfelelő gazdát találniuk.

Az Alapítvány számos **rendezvénnyel** kívánja felhívni a lakosság figyelmét a gazdtalan állatokra és az állatvédelem fontosságára:

- Fesztivál az állatokért,
- Adj egy tárgyat az állatokért,
- Állatok karácsonya,
- Gazdikereső.

A **Fesztivál az állatokért** nevű rendezvényt minden év őszén rendezik meg a Bujtosi Városligetben az Állatok Világnapjához kapcsolódóan. A programban szerepelnek többek közt különböző kutyás bemutatók, keverékkutya szépségverseny, állatvédelmi-, állatorvosi-, és állattartási tanácsadás, játszóház, állatos felvonulás.

Az utóbbi években a Nyírségi őszi rendezvénysorozaton belül történt a szervezés. A rendezvényen az alapítvány valamennyi munkatársa és jelentős számú önkéntes végzi a feladatokat. A rendezvényen évről évre 1000-1200 állatbarát és érdeklődő vesz részt (Állatbarát Alapítvány, 2011).

6.2. Pets' Care Állatvédő Segélyegyesület

A Pets' Care Állatvédő Segélyegyesület (PCAS) 2000-ben kezdte meg a működését Nyíregyházán. Kezdeti tevékenységi körük megunt és talált kutyák gazdához közvetítése volt. Ma már a gyepmesteri telepről mentenek legfőképp. Tagjaik ingyenesen, díjazás nélkül, önkéntesen végzik munkájukat. Legfőbb céljuk a szemléletformálás és az ivartalanítás népszerűsítése.

Az egyesület önálló telephellyel nem rendelkezik, nem is céljuk ilyen létrehozása. Tevékenységi körük a gyepmesteri telepen élő, és egyéb gazdátlan kutyák hirdetése különböző helyeken, mint például a Facebook, Twitter, Netboard. A **gyepmesteri telepről** mentett kutyákat **ideiglenes örökbefogadónál** helyezik el, amíg végleges gazdát nem találnak nekik.

Az örökbefogadás menete

A honlapon (<http://www.pcas.hu/>) minden ebről fotók és rövid leírás található, ezen információk tudtában telefonon, vagy e-mailen érdeklődhet az egyesület munkatársainál. A gyepmesteri telepen az állatorvos beoltja veszettség ellen a kutyát és chipet is kapnak. Ennek díja 4500 Ft.

Saját gondozásba vett kutyák esetében a kiválasztott kutyával egy megbeszélte időpontban találkozhat a gazdajelölt. Ekkor megbeszélik, hogy mind a kiszemelt kutya, mind a jelölt megfelelnek-e egymás igényeinek, és hogy mikor viheti el a kutyát. Az örökbefogadás jelképes összege 4000 Ft, örökbefogadási szerződést kötnek minden esetben. Az örökbeadásra kerülő ebek ivartalanítva, oltva és chipezve vannak. A kérésre hirdetett kutyák örökbefogadásáról a hirdetővel lehet egyeztetni. Az egyesület munkatársai minden esetben próbálnak maximális segítséget nyújtani a leendő tulajdonosnak és a megfelelő kutyát kiválasztani számára.

Az egyesület számos projekt megvalósításán dolgozik:

A **kutyák mentése a gyepmesteri telepről**. a befogott ebek viselkedéséről, előéletéről nem sok adat áll rendelkezésre, de próbálnak minél pontosabb képet kapni róluk. A gyepmesteri telepre bekerült ebe 14 nap után elaltathatóak, kivéve, ha korábbi tulajdonosuk adta le őket, mert akkor azonnal elaltathatóak.

Kennelek építését tervezik magánszemélyek által rendelkezésre bocsájtott telephelyeken. Ezekben a kennelekben lehetne elhelyezni átmenetileg a mentett kutyákat.

Az egyesület szeretne **saját gépjárművet** beszerezni az állatok szállításához. Nagy szükség lenne gépkocsira mellyel állatorvoshoz, új gazdához, ideiglenes befogadóhoz tudnák szállítani az állatokat.

Tervezik egy **segélyalap létrehozását** az állatkórházzal közösen, melyből még nem kidolgozott alapon részesülnének a rászorulóak. A támogatni kívánt esetek közé tartoznának a heveny megbetegedések, balesetek, melyeket a kutyák tulajdonosai önerőből nem lennének képesek finanszírozni. A beavatkozás nélkül viszont az állat élete, későbbi gyógyulása komolyan veszélybe kerülne.

Az egyesület kiemelten fontosnak tartja a **szemléletformálást**, ennek figyelembe vételével oktató videókat kívánnak készíteni, melyeket honlapjukon tennének elérhetővé. Az oktató videók többek között nevelési tanácsokat, házi segítségnyújtási tanácsokat adnának.

Az egyesület működésének finanszírozására számos pályázatot nyújtott be. A tavalyi év során, 2010-ben az adó 1%-ából 134 ezer forint gyűlt össze. A Nemzeti Civil Alapból 200 ezer forint állt rendelkezésükre. Ezen kívül adományokból tudják fedezni kiadásait, összességében havi 40 ezer forint körül mozog a rendelkezésre álló keret.

Az egyesület 2009-ben 22 kutyát juttatott gazdához Magyarországon. 2010-ben 135 kutyát, melyek közül 109-et itthon, 25-öt pedig külföldre sikerült gazdához juttatni. 2011-ben augusztusig 110 kutyát juttattak gazdához, ezeknek több mint 90%-a Németországban talált gazdára. A németországi örökbefogadók a neten, fényképek és jellemzések alapján választják ki a nekik tetsző ebet, majd felveszik a kapcsolatot az egyesület munkatársával. A kutyákat Magyarországon az egyesület ivartalaníttatja. Megkapják a veszettség elleni és egyéb oltásokat, mikrochipet és útlevelet állítanak ki nekik. Így egy kutya 170 Euróba kerül. Az ivartalanított és kombinált oltással is rendelkező kutya a szállítási költséggel együtt átlagosan

210 Euróba kerül egy németországi örökbefogadónak. A németországi menhelyeken 200-250 Euró között mozog az örökbefogadási díj. A kiutazást az egyesület szervezi meg, egyszerre általában 6-7 kutyát szállítanak. A kiutazott kutyák közel 70%-át nyomon tudják követni, az új tulajdonosok visszajeleznek az állat állapotáról. A maradék 30% kinti egyesületekhez kerül, a végleges elhelyezésükről ők gondoskodnak.

Márton Karolina, az egyesület alelnöke szerint az ebadó nem egységes hatással lenne a kóbor ebek helyzetére. Véleménye szerint hosszabb távon megoldást nyújthatna a problémára, de a bevezetést követő első 5 évben mindenképpen csak rontaná az amúgy sem biztató jelent. Jelenleg nincs elég hely, ahová az utcára kerülő állatokat el lehetne helyezni. Megemlítette, hogy amióta a médiában megemlítették, a gyepmesteri telepen számos ebet adtak le az ebrendészeti hozzájárulás lehetséges bevezetésére hivatkozva.

Szerintük az egyetlen megoldás a kóbor kutyák felszámolására az ivartalanítás, és az ezzel szorosan összefüggő szemléletformálás.

7. Következtetések, javaslatok

Magyarországon megoldatlan a kóbor kutyák elhelyezése. Számos veszélyforrást jelentenek, de erkölcsileg is elfogadhatatlan, hogy ennyi gazdátlan eb legyen. Tőlünk nyugatabbra szinte ismeretlen fogalom a kóbor eb, míg keletebbre nem tulajdonítanak nagy jelentőséget a helyzetnek. Jelenleg az önkormányzatok által működtetett ebrendészeti telepek feladata a kóbor ebek befogása. Ezen egyedek 15 nap után az állam tulajdonába kerülnek, aki köteles gondoskodni az elhelyezésükről. Ezen idő leteltével örökbeadhatóak, amennyiben nem jelentkezik eredeti tulajdonosuk. Számos ebet látnak el mikrochippel és ivartalanítanak állatvédő szervezetek és próbálnak gazdához juttatni több-kevesebb sikerrel. Főleg a közepes termetű keverék ebeknek könnyű külföldön gazdát találni. Nálunk a fiatalabb ebek könnyebben kerülnek gazdához a menhelyekről, mint az idősebbek, a legkedveltebb korosztály a pár hetestől másfél éves korig terjedő intervallum. Testméret alapján a kis, vagy közepes testű kutyáknak jobb az esélyeik. Szín alapján a világos szőrzet a legkedveltebb, a sötét, vagy fekete szín hátrányt jelent. Keresett tulajdonságok, hogy a leendő családtag legyen gyerekszerető, alkalmazkodó. Terület őrzése esetén jól jelezzen, ne legyen féltős. Negatív tulajdonságok a túlzott ugatás, agresszivitás, súlyos egészségügyi problémák. Ezen túl a fajtatiszta ebek esélyei nagyságrendekkel jobbak, mint keverék társaiké. Az örökbefogadott ebek számos esetben visszakerülnek, ennek leggyakoribb okai, hogy nem jön ki jól a már meglévő állatokkal, haszonállatokkal.

A menhelyeken, gyepmesteri telepeken való elhelyezés nem oldja meg a problémát, az utánpótlás csökkentésére kell helyezni a hangsúlyt. Ez a szemléletformálással kezdődik. Már egészen korai életkorban el kellene kezdeni a gyerekeknek a házi állatokkal való helyes bánásmód bemutatását. De sajnos az otthon látott példát fogják követni, amennyiben a szüleiktől is azt látják, hogy az állatokat nem becsülik meg megfelelően. Amennyiben a szemléletformálás nem hoz eredményt a törvény adta lehetőségekkel kell élni, csak ehhez előbb egy megfelelően kidolgozott szabályozási rendszert kellene létrehozni. A kóbor ebek beazonosíthatósága az első lépés, melynek a mikrochipes jelölés az alapja. A chip által kódolt információk alapján biztosan megállapítható az állat tulajdonosa és visszajuttatható az állat, vagy büntetés szabható ki.

A folyamatos utánpótlást a nem tervezett kiskutyák világra jötte okozza. Ennek megoldására az ivartalanítás szolgál. Az ivartalanítás nem okoz semmiféle egészségkárosodást az állatnak, számos esetben pedig előnyére is válik. Az ivartalanított egyedek kevésbé szökősek, a kanok agresszivitása csökken. Az ivaréréshez kellően közel

végzett ivartalanítás a szukák emlődaganatainak előfordulási kockázatát a minimumra csökkenti. Továbbá megvédi őket a méh betegségeitől, mint pl. a pyometrától. A kanoknál amennyiben a here nem szállt le a herezacskóba, könnyen alakulhatnak ki benne daganatos elváltozások. Az ivartalanítás továbbá a gazda, az állatorvos és a közösség érdekeit is szolgálja. Sokan idegenkednek ettől a beavatkozástól. Még gyakran lehet találkozni azzal a nézettel, hogy a szukanak egyszer mindenképp fialnia kell, valamint hogy vemhes állatot nem lehet ivartalanítani. A vemhesség előrehaladtával tényleg kockázatot jelent az egyre növekvő méh, és a vérzés lehetősége is fennáll. A korai vemhesség során inkább csak erkölcsi korlátai vannak a beavatkozásnak. A tulajdonosok egy része úgy gondolja, hogy egy ilyen beavatkozással megcsonkítaná az állatát és teljesen elzárkózik a beavatkozás elől. Felmerül a kérdés, hogy a kanokat vagy a szukákat kellene-e elsősorban ivartalanítani. A kanoknál a beavatkozás lényegesen egyszerűbb és kevesebb kockázattal jár, míg a szukák esetében a hasüreg megnyitása szükséges, hosszabb a műtét, és a költségek is magasabbak. Vannak országok ahol a kanok ivartalanítását szorgalmazzák emiatt. Véleményem szerint ez csak akkor jó megoldás, ha együtt tartott ebekről van szó. Amennyiben a szukához bejuthat más eb is, esetleg kijárós állatról van szó, a tüzelő szukát úgy is megtalálja valamelyik nem ivaros kan. Ezáltal a szukák ivartalanítása legyen az elsődleges. A beavatkozás elvégzését sok helyen ivartalanítási akciókkal népszerűsítik.

Az ebrendészeti hozzájárulás lényegében az ebadót hozná vissza. Amennyiben meg is valósul, hogy minden ebet regisztrálnak a tulajdonosok, az utcára került ebek úgy sem lesznek teljes mértékben beazonosíthatóak. Egyrészt nem lesz minden eb regisztrálva, másrészt a regisztrálatlan szaporulat kóbor ebbé válása után nem visszakövethető melyik eb kölyke is volt. Ennek elkerülése végett az ellenőrzések, eb-összeírás bevezetése lehet jó megoldás. Az összeírás megszervezése, lebonyolítása anyagi és személyi forrásokat igényel. Az összeírás során az eb annak a nevére kerülne, akinek az összeírás során az ingatlanán tartózkodik. Ez a módszer kissé igazságtalan lenne, hiszen könnyen előfordulhat, hogy az összeírásról tudomást szerző tulajdonos elengedi állatait, jobb esetben csak az összeírás idejére. Az ebek regisztrálásának mindenképpen az ebadó esetleges bevezetése előtt kellene megtörténnie. Ennek előnyei, hogy a hatóságok pontosabb képet kapnak az ebállomány valós helyzetéről. Az összeírás alkalmával letagadott ebek száma kevesebb, mint az adózás terhe miatt letagadott ebek száma. Az újítások lépcsőzetes bevezetése mellett szól, hogy aki regisztrált ebét az esetlegesen fizetendő adó miatt tenné utcára, könnyebben büntethető lenne. Sok tulajdonos fog megválni ebétől, ha utána hozzájárulást kell fizetnie.

Az ebrendészeti hozzájárulás mellett számos érv szól, viszont számos negatívumot is eredményezhet. Konkrétabban, aki eddig is törődött állatával, megakadályozta annak nem kívánt vemhesülését, ezután is mindent meg fog tenni ebéért. Tehát a felelős állattartók fognak ivartalaníttatni és adót fizetni ebük után, nem pedig az a réteg, akik a nem kívánt szaporulatért felelősek. Így szerintem sokan fogják utcára kitenni és letagadni ebüket, hogy mindennemű kötelezettség alól mentesüljenek. Ezen kóbor állatok ellátásának költségét pedig az ebeiről amúgy is gondoskodó réteg fogja megteremteni.

A tenyésztők véleménye az ebrendészeti hozzájárulás bevezetéséről egyértelműen elutasító. Szerintük a színvonalas tenyésztés költségeit csak tovább növelné, így a kiskutyákat is csak magasabb áron tudnák eladni. Ennek okán megnőne a kereslet a fajtatiszta ebeket tenyésztői hozzáértés nélkül szaporítók kutyáira, mivel ők sokszor papírok nélkül tartják kutyáikat.

Szerintem az ebrendészeti hozzájárulás összegei a jelenlegi ebtartók egy részére olyan mértékű anyagi terhet rónának, ami miatt inkább lemondanak az ebtartásról. Ezek az ebek pedig kóborrá válnának. Hosszú távon viszont jobban ösztönöznék az embereket, hogy a kutya után fizetni kell, tehát csak az tartson, aki ezeket a kötelezettségeket vállalni tudja. Kérdéses, hogy mikor múlnak el a kezdeti negatív következmények, és következik be javulás a hazai állattartási kultúrában.

8. Összefoglalás

Szakedolgozatom első részében áttekintettem a hatályos jogszabályokat. Ezen rész alapját az Állatvédelmi törvény és a 41/2010. Kormányrendelet képezi. Az állattartóra vonatkozó szabályozással kapcsolatban érdemes kiemelni a jó gazda gondosságának fogalmát. A továbbiakban ismertetem a sikeres megvalósulás érdekében kidolgozott szankciórendszert is. A következő fő kérdéskör a kóbor állatok sorsának alakulását taglalja. Szó esik az önkormányzat kötelezettségeiről és az eb elhelyezésére szolgáló intézmények jogszabályi háttéréről. Lényegesnek tartom bemutatni a gyepmesteri telep, állatmenhely és állatpanzió közötti különbséget is.

A jogszabályi háttér áttekintése után a kóbor ebek állat-és közegészségügyi jelentőségével foglalkozom. Elsőként a zoonózisok átvitelének lehetőségeiről esik szó, kiemelve a veszettséget. A továbbiakban a kóbor ebek által a vadállományban okozott kár jellegét részletezem.

A szakedolgozatom második felében a probléma megoldására keresek lehetőségeket. A mikrochip és a hozzá kapcsolódó regisztrációs rendszer felépítésének bemutatása és alkalmazhatóságának akadályait nézem végig. Itt kerül részletes tárgyalásra néhány állatvédő szervezet álláspontja, nézetei. Konkrét példaként két nyíregyházi szervezetet kerestem fel és ismerkedtem meg munkájukkal, személyes véleményükkel az aktuális kérdésekben. A budapesti Illatos úti telepen tett látogatásom segítségével egy gyepmesteri telep működésébe és mindennapi problémáiba nyerhettem bepillantást.

Elkészült egy előterjesztés az Állatvédelmi törvény módosításáról, mely kötelezővé tenné az ebek mikrochipes tartós megjelölésén túl regisztrációjukat egy egységes országos adatbázisban. Valamint kötelezné az önkormányzatokat az ebkataszter bevezetésére. További lényeges javaslata az ebrendészeti hozzájárulás, „ebadó”, újbóli bevezetése. Amennyiben ez a kormányrendelet tervezet megvalósul, hosszútávon lényeges javulást hozhat a kóbor ebek számának csökkenése terén.

Állatot tartani senkinek sem kötelező, így a szabályozások szigorodásával megvalósítható lenne, hogy csak az vállalkozzon ebtartásra, aki ténylegesen ki tudja elégíteni annak igényeit. Általánosságban elmondható, hogy a szemléletformálás az elsődleges és hosszútávon leghatásosabb módja az állattartási kultúra fejlődésének.

9. Summary

In the first part of my thesis I survey the law in force. This section is based on the Animal Welfare act and the 41/2010. edict of the government. In connection with the dog keeper we must highlight the concept of good owner's care. In the following I introduce the penalty system. The next major issue is about the further life of the stray dogs after they were caught. I talk about the responsibilities of the local government and the legal background of the shelters and dog pounds. I introduce the difference between the dog pound, animal shelter and the pension as well.

After reviewing the legal background I pay attention of the effect on the animal and public health. First I discuss the opportunities of transmission of zoonotic diseases, highlighting the importance of rabies. After that I show the damage caused by stray dogs in the wildlife.

In the second half of my thesis I am looking for opportunities to solve the problem. After that, I point on the problems of the microchip and its registration system in use. In this part take place some animal rights organisation's position. For specific examples I visited two organisations at Nyíregyháza, to ask about their work and personal opinions on current issues. I visited the Municipality of Budapest Public Administration's Dog Control Facility for further informations of a pound operations and everyday problems.

I demonstrate the proposal of the modification of Animal Welfare Act, which would require the permanent marking of the dogs by microchip and its registration in a national database. It would require the local authorities to register all the dogs. More important question is the re-rodution of the dog license. If this submitting is achieved in the future, could cause a significant reduction in the number of stray dogs.

No one required to keep animals, so stricter regulations may result that only the person would keep dog who can satisfy its needs. Generally, raising awareness is the most effective way to improve the responsible livestock.

10. Irodalomjegyzék

1. Állatbarát Alapítvány, URL: <http://www.allatbarat.com/pictures/beszamolok/beszamolo-2010.pdf>, Letöltés időpontja: 2011.08.20.
2. Budapest Főváros Közgyűlése: A Fővárosi Közterület-felügyelet Szervezeti és Működési Szabályzata, 2010. p. 40-44.URL: http://www.illatosut.hu/graf/fkf_szmsz_2010_12_30_veglegesjav.pdf, Letöltés időpontja: 2011.07.06.
3. Csányi S.: Vadgazdálkodási alapadatok 1960-2010. p. 2., URL: http://www.vvt.gau.hu/vadgazdalkodasi_statisztikak.htm, Letöltés időpontja: 2011. 07. 09.
4. Detrich J.: A kóbor kutya vadászszemmel - A lövés az egyetlen megoldás? 2010. URL: <http://www.kutya.hu>, Letöltés időpontja 2011. 02. 21.
5. Hegedűs E: Hamarosan térdig járunk a kóbor kutyákban? *Fővárosi Állatorvos*, 2009. 2. p. 14-16.
6. Lelenc Kutya mentő Egyesület: Illatos út. 2003. URL: <http://www.illatosut.hu>, Letöltés időpontja: 2011. 03. 07.
7. Magyar Állatorvosi Kamara: Mikrochip, 2010. URL: <http://www.maok.hu>. Letöltés időpontja: 2010.11.10.
8. Magyar Állatvédő és Természetbarát Szövetség: Javaslat a kóbor állatokra vonatkozó kormányrendelet előkészítéséhez. 2010. p.1-4.
9. Magyar Állatvédők Országos Szervezete: Programjavaslat a társállatok problémájának kezelésére. p.1-5., www.maosz.hu/csatolt/javaslat1.doc, Letöltés időpontja: 2011. 03. 09.
10. Magyar Állatvédők Országos Szervezete: Programjavaslat a társállatok problémájának kezelésére II. p.1-2.
11. Országos Epidemiológiai Központ. Tájékoztatás igazoltan veszett állatokról. In: *Epinfo*. 2011. 5. szám. p.:47-48. URL: <http://www.oek.hu>, Letöltés időpontja: 2011. 08. 10.
12. Pető Gy. és Kozma T. :Fővárosi Közterület-felügyelet Ebrendészeti Telep, URL: <http://www.ebtelep.hu>, Letöltés időpontja: 2011. 03. 07.

13. Sántori Á. és Nagy K.: Menhelyi kutyák örökbefogadása- választási preferenciák. *KisállatPraxis*, 2009. X. (2) p.77.
14. Temesváry K.: A hazai civil állatvédő szervezetek egységesen kívánnak fellépni az állatok védelme és kímélete érdekében. *KisállatPraxis*, 2009. X. (2) p.74-75.
15. Vetter Sz., Ózsvári L., Visnyei L.: Az állatkínzás tényállása és az állatvédelmi büntetőrendszer a megelőzés tükrében. *Magyar Állatorvosok Lapja*, 2010. 8. lapszám, URL: <http://magyarallatorvosoklapja.hu/hu/blogok/allattenyesztes/az-allatkinzas-tenyallasa-es-az-allatvedelmi-buntetorendszer-megelozes-tukreb>, Letöltés időpontja: 2011. 05. 10.
16. Vidékfejlesztési Minisztérium: Előterjesztés a Kormány részére az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény módosításáról szóló törvényről, valamint az egyes állatvédelmi tárgyú kormányrendeletek módosításáról szóló kormányrendeletéről, 2011. URL: <http://www.kormany.hu/> Letöltés időpontja: 2011. 08. 19.
17. 244/1998.(XII. 31.) kormányrendelet az állatvédelmi bírságról
18. 245/1998.(XII.31) kormányrendelet a települési önkormányzat jegyzőjének az állatok védelmével, valamint az állatok nyilvántartásával kapcsolatos egyes feladat- és hatásköreiről
19. 41/2010. (II. 26) kormányrendelet a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról
20. 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről
21. 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet az állatkert és az állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának együttes szabályairól
22. 344/2006 (XII.23.) kormányrendelet az állatvédelmi hatóság kijelöléséről
23. 41/1997. (V.28.) FM rendelet az Állat-egészségügyi Szabályzat kiadásáról
24. 79/2004. (V.4.)) FVM rendelet a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól
25. 164/2008. (XII.20.) FVM rendelet a veszettség elleni védekezés részletes szabályairól
26. 74/1999 (XII. 30.) Fővárosi Közgyűlés rendelete a fővárosi közterület-felügyelet szervezetéről és feladatairól

11. Köszönetnyilvánítás

Köszönettel tartozom témavezetőmnek, dr. Ózsvári László tanszékvezető egyetemi docensnek, aki segítségemre volt a dolgozat elkészítésében. Nagymértékben segítettek munkámat továbbá a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtárának dolgozói a szakirodalom felkutatásában.

Mellékletek

Melléklet: A vadgazdálkodás szempontjából kilőtt kóbor ebek és macskák száma 1969 és 2009 között

év	kóbor kutya	kóbor macska
1969	35,438	36,294
1970	43,364	42,397
1971	41,495	47,324
1972	44,887	51,014
1973	48,881	56,278
1974	50,905	57,810
1975	52,35	61,178
1976	59,447	58,951
1977	53,603	64,709
1978	57,694	71,493
1979	57,381	64,659
1980	52,246	63,746
1981	55,779	71,53
1982	55,513	69,608
1983	56,173	73,972
1984	55,082	69,350
1985	52,466	67,411
1986	53,969	71,669
1987	53,627	66,686
1988	50,419	66,295
1989	50,677	69,716
1990	49,168	67,957
1991	53,435	62,896
1992	47,649	57,739
1993	43,966	50,594
1994	46,306	53,541
1995	43,950	51,15
1996	39,803	45,603
1997	37,009	41,552
1998	35,641	38,812
1999	35,376	37,343
2000	32,357	32,882
2001	31,264	36,913
2002	30,907	38,249
2003	29,259	30,447
2004	14,237	14,521
2005	14,441	15,702
2006	12,646	13,411
2007	12,649	15,754
2008	12,234	16,025
2009	11,467	14,184